

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Första Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 23 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare Herr Friherre *R. M. Klinckowström*, som till följd af *akut mag- och tarmlidande* för närvarande är sängliggande, på grund häraf ej kan deltaga i Första Kammarens plenum i morgon, lördagen den 23 februari, intygar

Stockholm den 22 februari 1889.

G. Westfelt,
Lifmedikus.

Sedan godsegaren grefve Walter E. J. Hamilton, som af kammaren blifvit vald till revisorssuppleant för granskning af riksbankens afdelningskontors i Malmö förvaltning och räkenskaper för sistlidna år, afsagt sig nämnda uppdrag, företogs till fyllande af den sålunda uppkomna ledigheten val af en revisorssuppleant för omförmälda granskning, hvilken skall taga sin början den 1 nästinstundande mars; och befans efter valförrättningens slut hafva blifvit till revisorssuppleant utsedd:

Herr *Coyet, G. J.*, kammarherre, godsegare, med 40 röster.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, bankoutskottets den 20 i denna månad bordlagda memorial n:o 2.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 och 20 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. civildepartementet.

1—5 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Anslag till en
landtbruks-
styrelse.*

6 punkten.

Herr Tamm, Hugo: Jag ämnar icke nu göra någon anmärkning vare sig mot inrättandet af en landtbruksstyrelse eller mot de lönebelopp, som Kongl. Maj:t har föreslagit. Mig synes det temligen likgiltigt, huru vida för de underordnade personerna i denna styrelse lönerna bestämmas till 500 kronor mer eller mindre, men hvad jag deremot tror vara af stor vikt, om det skall blifva något gagn af denna styrelse, i synnerhet då Kongl. Maj:t lagt hela beslutanderätten i chefens hand, är att verkligen denna person blir en i praktiska värf mognad, en duglig och på jordbrukets kraf sig förstående person. Det är på denna grund som jag tillåtit mig att i min reservation föreslå en ändring till Kongl. Maj:ts proposition, nemligen den, att denne person skall ega att uppbära pension redan vid uppnådda 25 tjänstår, ty eljest blir det naturligtvis förhållandet, att antingen måste Kongl. Maj:t taga en person, som är ung och oerfaren, om han skall först efter 35 år få pension, eller också en sådan person, som förut har varit tjänsteman på ett eller annat sätt. Det är detta, som jag anser olämpligt, och jag anser, att Riksdagen redan från början bör påpeka, att enligt dess åsigt i spetsen för styrelsen bör stå en verkligen praktisk och med jordbruket förtrogen man. Det är därför jag tillåter mig att yrka afslag å utskottets förslag samt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, med den ändring, att pensionsåldern för chefen bestämmas till 65 lefnadsår och minst 25 tjänstår i stället för 35.

Herr Lindahl: Då det är fråga om att i stället för en förutvarande institution inrätta en ny, så torde man böra tillse, huru vida den nya institutionen kan komma att fungera på ett bättre och ändamålsenligare sätt än den äldre, och huru vida de oegentligheter man haft att invända mot den äldre kunna blifva genom den nya institutionen i större eller mindre mån afhjelpa. För min del är jag icke någon beundrare af landtbruksakademiens förvaltningskomité, och jag ser gerna, att den blir utbytt mot något bättre, men då man af den nya landtbruksstyrelsen äfven velat skapa ett organ och en målsman för fiskerinäringen, synes man hafva förbisett denna närings vikt och betydelse.

Af de bandlingar, som i denna del föreligga, synes, att man har beräknat den årliga inkomsten af fiskerierna till 8,160,000 kronor. Sveriges officiella statistik för 1880 säger, att antalet

personer, som hafva sitt hufvudsakliga uppehälle af fiskerinäringen, utgjorde 28,875, utan att dertill blifvit räknade egare af skattlagda fisken samt innehafvare och arrendatorer af kronofisken. Enligt statistiken för 1888 kan inhemtas, att utförseln det året utgjorde af färsk fisk 38,251,000 kilog. och af saltad sill 5,526,000 kilog. Värderar man i medeltal hvarje kilog. endast till 10 öre, å blir detta en utförselsumma af öfver 4,000,000 kronor. Det är mycket sannolikt, att den inkomst, som Sverige erhåller af sin fiskerinäring, är betydligt större än de 8,000,000 kronor, som förut uppgifvits.

*Anslag till en
landbruks-
styrelse.
(Forts.)*

I andra länder, der man mera tillgodosett denna näring, erhållas också deraf ofantligt mycket större inkomster. Jag vill i detta hänseende blott nämna, att enligt den af Spencer Walpole år 1883 utgifna handbok för den britiska fiskhandeln beräknas den inkomst, som uti Nordsjön ensamt erhålles utaf norrmän, engelsmän, danskar, tyskar, belgier, holländare och fransmän, till ett belopp af 25 millioner p. st. årligen. Det utvisar, hvad fiskerinäringen, skyddad och befordrad, kan inbringa. Tidningen "the fish trades gazette" för den 12 sistlidne januari upplyser, att endast i England, Skotland och Irland utgjorde värdet af den fisk, som der fördes i land, år 1887 — 5,501,408 p. st. och år 1888 — 5,822,750 p. st. Detta är ju ofantliga summor, hvilka väl visa värdet af denna näring. Jag har nämnt detta i förbigående för att söka framhålla fiskerinäringens vikt och betydelse.

Om man nu går till den här föreslagna organisationen, så bör man först fästa afseende vid, hvad det är för frågor, som denna styrelse skall handlägga, och huru de nu handläggas. Statsrådet och chefen för civildepartementet säger i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, och detta upprepas ock i statsutskottets betänkande:

"Då inom det ifrågasatta embetsverket ej gerna kunde förekomma till behandling ärenden, som *berörde enskild rätt*, och det ofta kunde vara af vikt, att ärendena blefve med snabbhet handlagda och afgjorda, synes det departementschefen fördelaktigast, att beslutanderätten inom det nya embetsverket lades hos en enda person, och att till hans biträde anställdes sakkunnige föredragande med rättighet och skyldighet att vid ärendes föredragning yttra sin mening och, om den ej öfverensstämde med chefens, till protokollet afgifva densamma skriftligen. I enlighet härmed skulle i spetsen för ifrågavarande embetsverk, som lämpligen kunde benämnas *landbruksstyrelsen*, ställas en af Kongl. Maj:t utsedd chef, med titel öfverdirektör, och närmast under honom såsom föredragande likaledes af Kongl. Maj:t utnämnde tekniskt bildade tjänstemän. En af desse, med titel fiskeriinspektör, skulle föredraga fiskeriärenden samt i öfrigt utöfva enahanda verksamhet, som för närvarande tillkomme fiskerintendenten, hvars befattning deremot i sådant fall kunde indragas."

Vill man nu tillse, hvad slags ärenden och frågor detta är, ber jag få hänvisa till 1852 års fiskeristadga, § 22. Denna paragraf föreskrifver, sedan i början några allmänna bestämmelser stadgats:

Anslag till en
landbruks-
styrelse.
(Forts.)

”Dessutom skall, der någon rättägande det begär eller Konungens befallningshafvande så nödigt aktar, för hvarje ort bestämmas:

a) under hvilka delar af året, med hänsigt till det ena eller andra fiskslagets lektid, fisket efter samma fiskslag bör inställas;

b) det sätt, hvarpå fiske under tillåten tid bör ske, så ock med hvad redskap, och huru denna, med iakttagande af hvad här ofvan i allmänhet stadgats, bör vara beskaffad till storlek, maskor eller sammansättning i öfrigt;

c) hvad eljest till fiskets bevarande och upphjelpande kan tjena, såsom bortskaffande af uppgrundningar i vattendragen och andra hinder för fiskens gång;

samt särskildt med afseende å fiske efter lax, hvilken brukar vårtiden från hafvet eller större sjöar uppgå i floderna, för att leka, samt derefter vid slutet af sommaren eller på hösten återvända jemte ynglet;

d) under hvilka tider denna fisk kan, efter erfarenheten, antagas gå från lekplatserna till hafvet eller större sjöar. Under dessa tider skall allt laxfiske i vattendraget inställas; och skola för den skull dertill brukade redskap, jemte alla i vattendraget befintliga ålkistor och andra fiskebyggnader, emellertid vara tillslutna eller å land upplagda.

De bestämmelser, nu sagda äro, skola på det sätt tillvägbringas, att Kon. befallningshafvande, hvar i sitt län, å lämpliga tider och ställen hålla sammanträden, hvartill kallas delegarne i fiskevattnet, jemte kronoombud om kronan eger del deri, kronans arrendatorer och de fiskelag, som derstädes idka fiske; att de sålunda kallade, som komma tillstädes, yttra sig i ämnet; och att det, hvarom de fleste sig förena, anses för de fiskandes öfverenskommelse.

Sådan öfverenskommelse, hvilken jemväl bör bestämma påföljd för öfverträdelse deraf till högst 50 riksdalers böter, jemte förlust af redskap och fångst, skall derefter pröfvas af Konungens befallningshafvande och, der den ändamålsenlig är, stadfästas. Finner Konungens befallningshafvande öfverenskommelsen ej ändamålsenlig, eller kan den ej träffas, meddele Konungens befallningshafvande då förordnande i ämnet genom utslag, hvaröfver klagan må föras i den ordning, som för hushållningsmål är i allmänhet föreskrifven.“

Vid handläggning af dessa frågor skall, enligt den för fiskerintendenten den 8 november 1867 utfärdade instruktionen, fiskerintendentens yttrande inforas, och han eger äfven, om han icke är nöjd med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut, föra klagan öfver beslutet. På grund af ofvannämnda bestämmelser i fiskeristadgan hafva, enligt de af fiskerintendenten sistlidet år utgifna ”Meddelanden rörande Sverges fiskerier“, under åren 1854 till och med 1885 icke mindre än omkring 160 olika stadgar på olika orter af riket utfärdats rörande fisket.

De ärenden rörande fiskerierna, som kunna komma att handläggas af den nya styrelsen äro således: frågor och besvär angående fisketiden, angående redskapens beskaffenhet, angående handel med fisk, angående platser, der fiske må utöfas, angående skattlagda

fiskens rätt, angående anläggande af dammar och damfästen i strömmar och elfvar, angående skyldighet för fabriker att från fiskevatten afhålla vissa, för fisket såsom skadliga ansedda ämnen m. m. Alla dessa frågor kunna väl icke betraktas annorlunda än såsom i ganska stor mån rörande enskilda personers rätt. Om t. ex. i en fiskeristadga föreskrifves, att fisketiden skall inskränkas till den eller den tiden, eller icke få börja förr än efter en viss tid, emedan fisken då leker, men fiskarena säga, att på den platsen leker icke fisken på den tiden utan på andra tider, så skall fiskerintendenten afgifva sitt utlåtande, och kan icke öfverenskommelse träffas, så utfärdar Kongl. Maj:ts befallningshafvande sin stadga. Deröfver klaga fiskarena, och målet kommer till Kongl. Maj:t. När då Kongl. Maj:t skall infordra vederbörande embetsverks yttrande, så finnes intet annat än denna nya landtbruksstyrelse, der fiskerintendenten sitter såsom den ende sakkunnige och sålunda får afgifva utlåtande öfver sitt eget betänkande.

*Anslag till en
landtbruks-
styrelse.
(Forts.)*

I sådana frågor har Kongl. Maj:t ända till 1883 eller 1884 brukat inhemta utlåtande från vetenskapsakademien, men sedan den tiden hafva sådana utlåtanden inhemtats från landtbruksakademiens förvaltningskomité, på hvars afdelningar icke någon i dessa frågor sakkunnig person finnes. Afdelningarne äro, såsom vi veta, sex, men i ingen af dessa finnes någon föredragande, som är på något sätt sakkunnig i fiskeriärenden. Komitén har därför remitterat ärendena till fiskerintendenten, och han har sålunda kommit att afgifva utredning och yttrande i egen sak. Så skulle det komma att tillgå äfven i den nya landtbruksstyrelsen. Öfverdirektören kan säkerligen icke blifva någon i fiskeriärendena sakkunnig person, emedan jordbruksärendena blefve det hufvudsakliga — därför kallas också embetsverket landtbruksstyrelse — utan det blefve fiskerintendenten, hvilken, liksom förut, finge utöfva inflytande hos Kongl. Maj:t vid afgörande af besvär i mål rörande hans egna åtgöranden.

Icke heller har vid denna nya styrelses inrättande någon hänsyn tagits dertill, att någon myndighet bör finnas, der fiskeritjenstemännens undersökningar och de på dem grundade bestämmelserna i de stadgar, som skola gälla för många särskilda fiskeriområden, kunna kontrolleras.

Då jag nu framställt dessa anmärkningar mot det framlagda förslaget, så torde det äfven tillåtas mig att nämna något om, huru jag anser, att saken skulle kunna bättre ordnas. Härvid har det förundrat mig, att hvarken departementschefen, i sitt anförande till statsrådsprotokollet, eller statsutskottet i sitt utlåtande med ett enda ord omnämnt de yttranden och förslag, som 1883 afgåfvos af den af Kongl. Maj:t på begäran af 1878 års Riksdag år 1881 förordnade fiskerikomité. Denna komité bestod af kammarens mycket aktade vice talman såsom ordförande och flere sakkunniga personer. Denna komité yttrar på sid. 41 af sitt betänkande följande, som jag ber att få uppläsa:

“Att Sveriges fiskerier, synnerligast insjöfisket, förr varit af en vida större betydenhet än för närvarande, framgår oförtydligt

Anslag till en landtbruksstyrelse.
(Forts.)

af de meddelanden, som till komitén ingått från hushållningssällskapen. Men äfven nu lemnar hafs- och insjöfisket tillfälle till uppehålle åt ett stort antal af rikets inbyggare. Såsom de statistiska upplysningarna gifva vid handen har fisket i riket lemnat en inkomst af, lågt räknadt, cirka 8 millioner kronor — en summa, som skulle såsom årlig intäkt väsentligen ökas, om landets fisken på ett fullt rationellt sätt sköttes och vårdades. Till vinnande af denna för vårt land, omslutet af haf och med så oändligt talrika sjöar och vattendrag, synnerligen viktiga uppgift fordras, att allt, som kan afse fiskerinäringens utveckling och förkofran inom landet, förenas uti en hand, uti en under statsrådet och chefen för civildepartementet verkande fiskeristyreelse, som med sina underlydande tjänstemän har att öfvervaka fiskeriernas handhafvande samt att föreslå och till utförande leda alla åtgärder, som till fiskeriernas förbättring och vidare utveckling kunna finnas erforderliga.

Det är i detta syfte och till vinnande af de i nationalekonomiskt hänseende stora fördelar, hvilka kunna motses genom en fullt ändamålsenlig vård och skötsel af landets fisken, som komiterade tillåta sig härmed i underdånighet föreslå upprättande af en fiskeristyreelse med under densamma stälde fiskeriintendenter och iktyologer; för hvilket ändamål komiterade här bifoga underdånigt förslag till stadga för fiskeristyrelsen äfvensom till instruktion för statens under fiskeristyrelsen afsedde tjänstemän. Statens fiskeritjänstemän hafva hittills utgjorts af en fiskeriintendent, två under honom stälde assistenter, en undervisare i fiskodling samt en tillsyningsman vid fiskerierna i Göteborgs och Bohus län samt Halland. Då det emellertid är uppenbart, att en fiskeriintendent och bemälda tillsyningsman, äfven om desse ådagalägga den mest lofvärda verksamhet, omöjligen kunna svara emot landets fordringar och behof af råd, upplysningar och ledning angående fiskerinäringen, så hafva komiterade ej tvekat att i underdånighet föreslå, det fyra fiskeriintendenter måtte anställas med de tjänsteskyldigheter, som uti instruktionen för desse tjänstemän finnas angifna.

De olika fiskeriintendenternas tjänstedistrikt böra enligt komiterades åsigt bestämmas så att de innefatta:

Första distriktet: Göteborgs och Bohus län samt Hallands, Kristianstads och Malmöhus län;

Andra distriktet: Blekinge, Kalmar, Östergötlands, Gotlands, Kronobergs och Jönköpings län;

Tredje distriktet: Södermanlands, Stockholms, Upsala, Elfsborgs, Skaraborgs, Vermlands, Örebro och Vestmanlands län; samt

Fjerde distriktet: Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens, Norrbottens och Jemtlands län.

Enligt komiterades förslag skulle således fiskeriintendenternas distrikt innefatta, jemte andra fisken, *det första:* hela vesterhafsfisket, halländska laxfiskena samt fisket i sundet och vid Skånes sydkust, *det andra:* fisket i Östersjön, från gränsen mot Skåne till gränsen mot Södermanland, samt fisket i halfva Vettern, *det tredje:* Östersjöfisket inom Södermanlands, Stockholms och Upsala län

samt fisket i Venern, Mälaren, Hjelmaren och halfva Vettern samt *Anslag till en landbruksstyrelse.*
(Forts.)

derest de tjenstebestyr, som nu åligga landets enda fiskerintendent och ofvannämnde tillsyningsman vid fiskerierna i Göteborgs och Bohus län samt Halland, blifva för mindre distrikt delade på flere intendenter, böra desse med underlydande fiskeriuppsyningsmän i orterna kunna sköta sina tjensteåligganden utan andra biträden. Komiterade hemställa derför, att de nu till hjälp åt fiskerintendenten anställde assistenters befattningar måtte indragas.“

Detta sätt att ordna ett förvaltande verk för fiskerierna synes mig vara den enda utvägen att komma till något godt resultat. Återstår då frågan om kostnaden. För min del tror jag, att den icke behöfver blifva större än hvad utskottet för fiskerinäringen tillstyrker i denna punkt och i punkt 10, nemligen för fiskerinspektören lön och tjenstgöringspenningar 4,000, ålderstillägg 1,000 och till fiskerinäringarnas understöd 42,000, summa 47,000 kronor. Dessa 47,000 kr. kunde i stället delas sålunda, att till lön för en öfverdirektör, som tillika kunde vara intendent vid riksmuseum, anvisades 7,000 kr.
 lön åt 4 fiskerinspektörer à 4,000 kr. 16,000 „
 arvode åt en juridiskt bildad sekreterare 3,000 „
 arvode åt särskilda undersökningsförrättare, då sådane kunde behöfvas, förslagsvis 12,000 „
 undersökningsredskap och expenser 9,000 „
 Summa 47,000 kr.

Här förutsattes naturligtvis, att fiskeristyrelsen skulle i form af undersökningsförrättare använda alla sådana personer, som i de särskilda länen nu visat sig behöfliga under benämningarna tillsyningsmän m. m. Fiskeristyrelsen skulle med dessa medel vara skyldig taga initiativ i alla rigtningar till fiskeriernas upphjelpande, bekosta försök med fiskodling, nya fiskeredskap, nya beredningsmetoder, sprida upplysningar om fiskeförhållandena och de handelsförhållanden, som äro af betydelse för fisket, o. s. v. Inspektörerna borde vara skyldiga hålla sig sjelfva med båt, men af de ofvannämnda 12,000 kr. kunna få ersättning för resor, som ej med egen båt kunde företagas. Styrelsen borde dessutom hafva rättighet att använda medlen för att i särskilda ärenden, då så nödvändigt vore, skicka en inspektör eller en undersökningsförrättare någonstädes och då betala hans verkliga utgifter för resan. Besparingar från ett år borde få användas ett annat år, då de behöfdes. Samlingarna af fisk och dylikt borde anvisas särskild plats i riksmuseum, d. v. s. en särskild, praktisk fiskeriafdelning borde der finnas. Nuvarande fiskerimuseet med dess tillgångar borde med denna afdelning förenas. Om ett särskildt och för ändamålet tillräckligt museum skulle bildas hos fiskeristyrelsen, skulle detta kosta betydligt och i alla händelser betydligt mera, än om riksmuseum för ändamålet användes.

Anslag till en
landtbruks-
styrelse.
(Forts.)

Detta förslag afser endast att visa, att en fullständig fiskeristyrelse icke *behöfver* blifva dyrare, än Kongl. Maj:ts proposition begär för fiskerifrågornas behandling i en landtbruksstyrelse. Det är klart, att om man vill knappa in, är sådant lättare under denna form; men å andra sidan är också klart, att om medlen användes systematiskt och ej med plock hit och dit, böra de göra mera nytta. En näring, som nu inbringar landet omkring 8½ millioner kronor, men kunde, rätt ledd och någorlunda omhuldad, inbringa mångdubbelt denna summa, vore då också värd en större utgiftsstat än 47,000 kr.

På grund af hvad jag nu anfört, och då mig icke synes vara möjligt att, i händelse detta nya embetsverk nu ordnas så som föreslaget är, i den närmaste framtiden kunna motse någon förändring deri, emedan man då alltid mötes af den invändningen: "vi hafva ju så nyligen ordnat denna sak, att vi måste se, huru den verkar, innan vi göra någon ändring", och då jag anser, att denna föreslagna organisation icke skulle verka till något gagn för fiskerinäringen, så finner jag mig icke för närvarande kunna framställa något annat yrkande än om afslag å den föredragna punkten.

Herr von Hedenberg: I statsutskottets tillstyrkande yttrande öfver Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt har utskottet endast ifrågasatt en ändring, nemligen en nedsättning i de föreslagna lönerna för fiskeriinspektören och de två byråingenjörerna med 500 kr. för hvardera. För fiskeriinspektören är detta dock egentligen icke någon nedsättning, ty nu beviljas honom ålders-tillägg, hvilket han hittills icke haft. Denna nedsättning i lönerna är, såsom af motiveringerna synes, föreslagen för att bringa dessa löner i öfverensstämmelse med de för kanslissekreterarne i det vid förra riksdagen föreslagna jordbruksdepartementet afsedda löner.

Jag har endast velat påpeka detta och har i denna sak intet vidare att yttra, men då jag dessutom öfverensstämmer med herr Tamm i de åsikter angående öfverdirektörens pensionsålder, som han i sitt anförande uttalade, anhåller jag om bifall till statsutskottets förslag med den ändring deri, som i anförda hänseende af herr Tamm föreslagits.

Herr vice talmannen: Så vidt jag kunnat uppfatta de i denna fråga afgifna yttrandena, hafva några egentliga invändningar mot inrättandet af en särskild landtbruksstyrelse icke blifvit gjorda, utan det yttrande, som lades till grund för afslagsyrkandet, gick egentligen ut på, att fiskerinäringen i den nya landtbruksstyrelsen vore allt för svagt representerad. I det afseendet åberopades särskildt ett uttalande af den fiskerikomité, i hvilken äfven jag hade äran vara ledamot. Jag vet således, lika väl som den ärade talarren, att denna komité gjorde hemställan om inrättande af en särskild fiskeristyrelse. Men det ligger i sakens natur, att då en komité särskildt har i uppdrag att uttala allt, som kan vara önskligt för en närings befrämjande, så framställer den äfven förslag, hvilka

den derför icke behöfver vara nog sangvinisk att tro, att de skola af Riksdagen i den närmaste framtiden antagas. Till deras antal hör inrättandet af en särskild fiskeristyrelse, och jag finner för min del icke någon anledning i den omständigheten, att fiskerinäringen icke blifvit starkare representerad än för närvarande, att afslå hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

*Anslag till en
landbruks-
styrelse.
(Forts.)*

Den ärade talaren erinrade äfven, att vetenskapsakademien förr afgifvit yttranden i fiskerifrågor men att sådana numera inhemtas från landbruksakademiens förvaltningskomité. Hvad beträffar, att landbruksakademien skulle sakna sakkunnigt biträde för att kunna yttra sig i dessa frågor, så är det icke förhållandet, ty i akademiens vetenskapsafdelning sitter just den person, som, då vetenskapsakademien hördes i dessa frågor, städse var vetenskapsakademiens rådgifvare, och han har varit detsamma för landbruksakademien.

Den föreslagna styrelsen upptager fiskeriinspektören såsom en af de föredragande, och i det afseendet har fiskerinäringen blifvit starkare tillgodosedd än den nu är, då fiskerintendentens ställning till landbruksakademiens förvaltningskomité är mera fristående.

För öfrigt har ingen annan anmärkning blifvit framställd mot utskottets betänkande än ett yrkande af herr Tamm dels om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i afseende på aflöningarna, dels om ändring i tiden för chefens pensionsålder. I dessa hänseenden instämmer jag helt och hållet med herr Tamm och anser Kongl. Maj:ts förslag till aflöning vara väl afvägdt i förhållande till den aflöning, som i allmänhet är bestämd för likartade tjänster, och jag anser att dessa af Kongl. Maj:t föreslagna belopp icke äro för höga, då det ju ligger synnerlig vikt på att till dessa platser få dugliga personer. Jag instämmer alltså helt och hållet i yrkandet om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i afseende på aflöningarna och jag instämmer äfven i hvad herr Tamm yrkat om förändring i fråga om chefens pensionsålder, och har jag af chefen för civildepartementet blifvit berättigad att förklara, att han är med om en sådan ändring i den kongl. propositionen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på förevarande punkt, hvars godkännande i oförändradt skick ej blifvit af någon bland kammarens ledamöter begärdt, yrkats, dels af herr *Tamm*, *Hugo*, att, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, kammaren skulle bifalla Kongl. Maj:ts framställning med den ändring beträffande villkoren för åtnjutande af de i staten för landbruksstyrelsen föreslagna löneförmåner, att öfverdirektören och chefen för nämnda styrelse skulle, då han uppnått 65 lefnads- och minst 25 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig i densamma qvarstå, dels, af herr *von*

Anslag till en landbruksstyrelse.
(Forts.) *Hedenberg*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den förändring i afseende på pensionsåldern för öfverdirektören och chefen för landbruksstyrelsen, som af herr Tamm föreslagits, dels ock att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr greffen och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets ifrågavarande hemställan oförändrad och sedan på godkännande af hvart och ett af nyssnämnda tre yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på bifall till herr Tamms yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lindahl* begärde emellertid votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr Tamms yrkande i afseende på 6 punkten i statsutskottets utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan i nämnda punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—81;

Nej—25.

7 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

8 punkten.

Förändrad organisation af Ultuna landbruksinstitut m. m.

Herr *Hedlund*: Jag har ingenting emot, att en ny ordning införes vid Ultuna, så att det beviljas ett fast anslag, i stället för att man såsom nu som inkomst beräknar den stora egendomens afkastning. Jag tror, att det är alldeles riktigt, att vi äfven i denna del komma ifrån det gamla indelningsverkets system att till vissa ändamål anvisa afkastningen af landtegendomar. I afseende på detaljerna af Kongl. Maj:ts förslag, som af utskottet blifvit i allo godkändt, kan jag icke finna annat, än att utredningen af frågan blifvit gjord med både sakkunskap och omsorg; men det är en grundsats, som finnes uttalad i den kongl. propositionen,

mot hvilken jag vill inlägga en gensaga. Jag kan icke säga, att den berör sjelfva propositionen, emedan jag föreställer mig, att Riksdagens bifall till det kongl. förslaget icke bör vara bindande i det hänseende jag åsyftar; men om den finge stå qvar oemotsagd, till och med blott i motiveringen, skulle den möjligen kunna föranleda, att styrelsen för Ultuna landbruksinstitut fäste allt för mycket afseende härvid. Det står först åberopadt i det betänkande, på hvilket departementschefen grundat sin framställning i fråga om instituten, att man önskade, att, då såsom "oeftergifligt villkor för inträde vid instituten stadgades förutgåendet allvarligt deltagande i de vid ett landtbruk förefallande göromålen, undervisningen i hvad vid instituten kallats landbrukspraktik derifrån uteslötes, och instituten förvandlades till uteslutande teoretiska läroanstalter". Detta har departementschefen så modifierat, att han sagt, att det syntes honom icke böra möta några betänkligheter, om landtmannarbetet uteslötes från de obligatoriska undervisningsämnena, men blefve qvar såsom fakultativt ämne. Å sin sida hafva reservanterna från Andra Kammaren alldeles bestämdt uttalat sig mot all undervisning i detta afseende, d. v. s. handläggning vid landtbruksgöromålen från elevernas sida. Detta är en återgångsrörelse, som jag för min del icke kan annat än på det varmaste motsätta mig. Jag kan dervid ej undgå att tänka på vårt första, af Edvard Nonnen grundade landbruksinstitut på Degeberg. Enligt mitt förmenande hörde det till denna läroanstalts största förtjenster, att eleverna der ålades deltaga i de praktiska förrättningar vid landtbruket. Jag minnes ganska väl den tid, då detta var föremål för gäckeri, och man skämtsamt talade om unga män, som skötte plogen med glacéhandskar på händerna. Nu är det visserligen sant, att för inträde vid institutet förutsattes, att eleven förut genomgått en kurs i landtbruksgöromål, men jag vet icke huru pröfning deraf sker. Ur fysisk synpunkt sedt, kan det icke annat än vara synnerligt gagnande för eleverna att några timmar om dagen deltaga i kroppsarbete, hvarvid de tillika erhålla färdighet att sjelfve verkställa alla de förrättningar, som förekomma vid ett jordbruk, såsom att plöja, så, tröska. m. m., allt färdigheter, hvarigenom de kunna visa de arbetare, som skola göra förrättningar, huru dessa böra rätt utföras. Man kan icke begära samma styrka och uthållighet i de olika förrättningar som hos en härdad arbetare, men man kan fordra, att de skola veta, huru arbetarne skola sköta sin sak.

En annan omsändighet härvid af stor praktisk betydelse är förmågan att kunna bedöma ett arbete, så att man icke fordrar för mycket eller för litet. Om någonting är af vikt för en jordegare eller husbonde, så är det att kunna rätt bedöma, *hvad* arbetaren förmår och icke blott *huru* han gör sin sak. Den husbonde, som icke sjelf gjort ett och annat dagsverke, begår lätt det misstaget att af arbetaren begära antingen för mycket eller för litet, för litet, emedan han bedömer arbetarens förmåga efter sina svagare krafter, eller för mycket, emedan han anser den starkare mannen vara i stånd till allt. Här talas om, att det är svårt

Förändrad organisation af Ultuna landbruksinstitut m. m.
(Forts.)

*Förändrad or-
ganisation af
Uttuna landt-
bruksinstitut
m. m.
(Forts.)*

att sysselsätta ett elewantal af 36 personer, men det är en svårighet, som bör kunna öfvervinnas. Det är dock icke blott sommararbetet, som bör kunna fördelas; hvarje elev bör äfven deltaga i de praktiska göromålen under vintern. Det kräfvades då å ett jordbruk rätt många och viktiga förrättningar, med hvilka den unge landbrukaren bör vara fullt förtrogen. Det är en allt för gammal fördom, att egaren af en gård, synnerligen om han är en förmå och förmögen man, icke skall kunna med bevarad värdighet deltaga i kroppsarbete. Det är tid på att denna fördom öfvervinnas. Arbetet är värdt aktning, när det utföres ärligt och troget, och det är skäl att de mäktigare klasserna visa, att de icke försmå kroppsarbetet utan tvärtom sätta en heder i att deltaga deri. Om någonsin en fråga rört sig i tiden af djupaste allvar och viktig att behjerta, så är det frågan om arbetets ära, men det befordrar icke kroppsarbetets ära, att man uteslutande drifver teoretiska kunskapsgrenar.

Om alltså ett bifall till den kongl. propositionen skulle invalvera ett godkännande af denna grundsats, äfven så modifierad som chefen för kongl. civildepartementet antydt, skulle jag för min del icke gerna varit med om att godkänna förslaget, men nu hoppas jag, att styrelsen för institutet skall, vid närmare besinnande, icke lemna å sido den synpunkt, jag tagit mig frihet här åter framhålla.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls hvad utskottet i förvarande punkt hemställt.

9 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

10 punkten.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

*Ifrågasatt an-
slag till lån åt
behöfvande fi-
skare för in-
köp af fiske-
båtar m. m.*

Herr Kerfstedt: Herr vice talman, mine herrar! I anledning af att den motion, jag hos Riksdagen väckt om anslag för utlemnande af lån till behöfvande fiskare för inköp af bättre och tidsenligare båtar och redskap, blifvit af statsutskottet afstyrkt, tager jag mig friheten andraga följande.

I statsrådsprotokollet rörande sjetten hufvudtiteln återfinnes på sidan 52 herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande om att fiskerinäringens kraf på understöd från statens sida icke är tillräckligt tillgodoseadt. Under förra århundradet var det deremot annorlunda. Fiskerinäringens stora nationalekonomiska betydelse var då bättre insedd än nu. Detta finner man dels deraf, att ett särskildt utskott för dess skull fans vid riks-

dagarne, som hade att behandla alla till denna näring hörande frågor, dels af de stora anslag, som lemnades till fiskerinäringens utveckling, exempelvis under åren 1752—1787, då Riksdagen beviljade sammanlagdt 635,000 kronor — ett rätt betydligt belopp för den tiden. Sedan år 1812, då Riksdagen beviljade 50,000 kronor, hufvudsakligast för att anställa undersökningar rörande det stora vestkustfisket, som började 1747 och upphörde med 1807 års utgång, hafva under de följande åren högst obetydliga, för att icke säga knappt nämnvärda belopp blifvit af regeringen äskade och af Riksdagen anslagna, och det finnes år, när de icke en gång förekomma på budgeten; men från och med 1864 hafva dock dylika anslag utgått, varierande mellan 16 och 17 tusen kronor, i ändamål hufvudsakligen att aflöna fiskeritjenstemän. Vid ett och annat enstaka tillfälle har Kongl. Maj:t visserligen från andra tillgängliga medel inom sju hufvudtiteln anslagit medel, ehuru till smärre belopp, men dessa hafva egentligen utgått för att understödja enskilda personer för anställande af rön och praktiska försök rörande fisket. Detta har gjort, att regeringen vid innevarande års riksdag äskat högre anslag för fiskerinäringens understödjande. Se vi då på de olika ändamål, hvarför regeringen äskat högre anslag, finna vi lätteligen, att äfven om alla dessa ändamål endast till en mindre del komme att tillgodoses, skulle ingenting återstå för den fattiga fiskarebefolkningen, som saknar medel att skaffa sig tidsenliga båtar och redskap.

Ifrågasatt anslag till lån åt behöfvande fiskare för inköp af fiskerbåtar m. m.
(Forts.)

Vi finna också af statsrådsprotokollet, att särskildt från Halland i en petition, undertecknad af några och nittio fiskare, anhållits, det regeringen måtte af Riksdagen begära ett anslag för sagda ändamål. Denna petition kom beklagligen så sent till stånd, att man icke kan begära, att regeringen skulle hinna med att framlägga frågan för Riksdagen. Detta var orsaken, hvarför jag tog mig friheten väcka ifrågavarande motion. Saken är beaktansvärd, och jag kan till och med finna af utskottets utlåtande, att det icke haft synnerligen mycket att invända mot motionen; ty den anmärkningen, att beloppet är för litet, anser jag icke vara någon synnerligen svår anmärkning. Värre hade det varit, om man ansett beloppet vara för stort. Det är nu icke så lätt att träffa den rätta siffran; men någon siffra måste man använda, och efter mitt förmenande kan man med 20,000 kronor uträtta icke så litet i den vägen, och någon risk anser jag det icke heller vara för staten att våga sig på ett försök i den riktning, jag föreslagit. Jag anser, att det är den enda rätta vägen för att grundligt rycka upp en näring, som i så många år legat i lägervall. Den fattige fiskaren befinner sig för öfrigt i ojemförligt sämre ställning än den mindre landtbrukaren och handtverkaren; han har nemligen mycket svårare att skaffa penningar. I de allmänna penningeinträttningarna gälla såsom säkerhet hvarken båtar eller redskap, äfven om de äro försäkrade. Af enskilda personer har han äfven svårt att skaffa sig rörelsekapital. Dessutom stadgas i kongl. förordningen den 13 april 1883, att de, som idka bergsbruk, grufdrift, fabriksrörelse, qvarn- och sågverksrörelse, bok-

*Ifrågasatt an-
slag till lån åt
behöfvande fi-
skare för in-
köp af fiske-
båtar m. m.
(Forts.)*

tryckeri, bryggeri, krutstillverkning o. s. v. hafva tillfälle att skaffa sig förlagsinteckning. Lagstiftningen har således sörjt för en hel mängd näringar, men fiskerinäringen har den uteslutit. En krutstillverkare eller en qvarnegare kan skaffa sig förlagskapital genom förlagsinteckning, men sillsalterierna deremot tillåter icke lagen att skaffa sig dylika lån. Detta är enligt mitt förmenande en origtighet, och det förvånar mig, att ett sådant förhållande kunnat få existera i så många år. Då nu de flesta näringar i många afseenden fått icke blott understöd och uppmuntran utan äfven skydd, frågas om det är med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att den klass af medborgare, som vi ega i vår fiskarebefolkning, lemnas utan all hjälp från statens sida. Den fattige fiskaren eller fiskaren i allmänhet är för öfrigt mer än någon annan i behof af hjälp och understöd, ty i utöfningen af sitt yrke riskerar han icke blott redskapen utan mången gång äfven lifvet i kampen för en torftig existens. I Halland, der jag varit i tillfälle att närmare se fiskarebefolkningens lif och sträfvan, der har jag också kunnat iakttaga, huru bristfälligt fisket i lång tid bedrifvits ända till de sista åren, då en förändring till det bättre inträdt. Med deras små odäckade båtar, i hvilka knappast mer än 2 högst 3 fiskare kunna taga plats, bedrifva de sin näring, och med dylika farkoster kunna de naturligen icke komma långt från land. Detta har gjort, att deras fiske består, utom af krokfiske, hufvudsakligen i fiske med garn, som sättas i närheten af stränderna. Fisket har varit klen, hufvudsakligen beroende på klen utrustning. Men sedan staten genom inköp af en drifgarnsbåt och drifgarnsnät visat, att man långt från stranden kunde skaffa sig såväl en större mängd fisk som fisk af högre värde, har detta fiske vunnit insteg äfven i Halland. Men det har varit få fiskare, som kunnat skaffa sig den dyrbara redskapen och de dyrbara båtarna, ty en utrustning, som kostar några tusen kronor, är icke så lätt att anskaffa för den fattige fiskaren. Jag är öfvertygad om, att ifall Riksdagen ginge in på hvad jag föreslagit, nemligen att årligen gifva anslag till mindre belopp för lån till dem, som vilja skaffa sig dylika redskap, skulle fiskerinäringens framgång och förkofran deraf blifva en gifven följd, och vi skulle göra oss oberoende af det norska och holländska fisket, eller rättare sagt af den norska och holländska sillen.

Af kommerskollegii berättelse för år 1885 inhemtas, att sillimporten till Sverige under många år uppgått till ett af samma collegium beräknadt värde af icke mindre än 5,850,318 kronor.

Skulle vi genom att sätta fiskarebefolkningen i tillfälle att förskaffa sig den fullständigare utrustning, jag här påpekat, skulle vi sålunda, säger jag, drifva upp storsjöfisket derhän, att derigenom det egna landets behof blifve tillgodosedda, då hade vi sannolikt genom dessa åtgärder förskaffat land och stat en icke obetydlig nationalvinst. Jemföra vi hvad hos oss och i andra länder blifvit gjort för fisket, blir denna jemförelse i sanning nedslående. Sedan många år har hafs fisket vid westkusten börjat gifva ymnigare skörd, men allt för litet är det vunna resultatet, oaktadt

quantiteten varit så stor, och orsaken dertill är lätt att finna. Den sill, som företrädesvis går in till Bohusläns kust, är till större delen mager; den har förrättat sin lek antagligen i Kattegat och Skagerack, och af denna omständighet fick man redan de första åren en dyrköpt erfarenhet. Jag minnes, huru, då 1877 års fiske begynte, det utrustades från Malmö icke mindre än tre ångbåtar, som gingo upp till Bohuslän och återvände med full last af sill. Samma förhållande egde rum äfven i andra städer i Skåne och Halland. Dessa laster insaltades i hemorten och uppköptes af köpmän, och man väntade sig stor vinst af affären, men dessa förhoppningar blefvo gäckade. Den insaltade sillen var torr som pinnar och saknade till större delen allt värde på marknaden. En af de utrustade ångbåtarna minnes jag särskildt gjorde en förlust af icke mindre än 3,000 kronor. Emellertid har jag nämnt denna sak för att visa, att den sill, som fångas vid Bohusläns kust, är oaktadt de stora quantiteterna till kvaliteten ganska dålig och inbringar sålunda ringa pekuniär vinst, hvilket äfven bekräftas af statistikens uppgifter. För mången torde det synas underligt, att jag står här och pläderar för fiskerinäringen; man har sett vagnslaster, ja, hela jernvägståg med sill föras uppåt landet, och man tror, att, då tillgångarna äro storartade, vinsten äfven är stor så att fiskarena icke skulle vara i behof af understöd. Men förhållandet är icke sådant. De behöfva understöd för att icke längre nödgas krypa utefter stränderna och passa på, då de stora stimmen löpa in, samt göra en och annan fångst, som för ringa betalning afyttras. I Bohuslän är visserligen fångsten riklig, men betalningen är äfven der ringa, en knapp ersättning för arbetet. Om deremot fiskarena sattes i stånd att förskaffa sig större båtar samt lämpliga redskap och drifgarn, kunde de gifva sig längre ut i Kattegat och Skagerack, och fångsten skulle då blifva, om icke större, af mångdubbelt större värde samt i marknaden betinga sig högre pris, så att landets fiskerinäring, som nu i sin helhet icke inbringar mer än 8 millioner, enligt sakkunniges beräkningar minst skulle kunna fördubblas.

Ser man vidare, hvad andra länder gjort för sitt fiske, vill jag endast, innan jag slutar, framhålla, att Danmarks regering begärt och dess representation anvisat ett belopp af 300,000 kronor för denna närings främjande, och i en tidningsnotis läste jag, att tyska Riksdagen den 19 januari i år beviljat 200,000 mark för befrämjande af hafsfisket vid rikets kuster, för att nu icke nämna de stora belopp, som Norge, Holland, England och Förenta Staterna för detta ändamål anslagit. Jag vill icke längre, än hvad jag redan gjort, upptaga kammarens tid, utan tager mig friheten på grund af dels motiveringen till min motion, dels hvad jag här yttrat yrka bifall till min motion.

Herr Boström, Filip: Af Kongl. Maj:ts proposition framgår otvetydigt, att ett stort behof af fiskerinäringens upphjelpande förefinnes i landet. Till Kongl. Maj:t har framställts dels från landshöfdingsembetena, dels från enskilda föreningar och enskilde

Ifrågasatt anslag till lån åt behöfvande fiskare för inköp af fiskebåtar m. m.
(Forts.)

*Ifrågasatt an-
slag till lån åt
behöfvande fi-
skare för in-
köp af fiske-
båtar m. m.
(Forts.)*

personer en massa önskningar i denna väg. Såsom motionären äfven omtalat, har bland andra en förening af fiskare i Halland till regeringen inkommit med anhållan om hjälp i samma syfte som motionären. Då detta ärende behandlades på afdelningen inom statsutskottet, uttalades stora sympatier för de af motionären framställda önskningarne, men det syntes afdelningen och utskottet sedermera, att denna fråga ännu icke är så utredd, att ett anslag för detta ändamål skulle af Riksdagen detta år kunna bifallas. Jag tror nemligen, att innan detta kan ske, måste det vara utredt, huru med säkerheten för de till fiskarena utlemnade lånen skall ställas. Någon säkerhet i båtar och materiel kan naturligtvis icke gälla, utan måste det vara någon förening som går i borgen för de ifrågasvarande lånen. Jag tror därför, att om motionären ser tiden an, skall han inom kort, då äfven statsrådet och chefen för civildepartementet visat sig hafva sympati för denna angelägenhet, finna, att syftet med hans motion blifvit af regeringen uppmärksammat. Till dess att så skett, tror jag det icke är lämpligt, att kammaren bifaller det väckta förslaget, och tager mig därför friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson: Jag ber att på det lifigaste få instämma i det mesta af hvad motionären yttrat rörande det tillstånd, hvori utöfvarne af fiskerihandteringen befinna sig. Jag tror verkligen att här föreligger en sak af den stora betydelse, att den förtjenar både Riksdagens och regeringens synnerliga uppmärksamhet. Jag tror att dess lämpliga behandling skulle kunna medföra icke blott ett bättre och lyckligare tillstånd inom den klass, som sköter denna rörelse, utan äfven förökade statsinkomster, på det sätt att här till betydligt gagn för landet en blomstrande fiskarebefolkning skulle kunna uppstå, och då man ser, huru denna hufvudnärning med obetydliga undantag helt och hållet blifvit förbisedd, kan man knappast förklara det på annat sätt, än att man antingen icke känt till, huru det verkligen förhåller sig med utsigten till ökad rörelse och ökad afkastning af denna näring, eller att man af något annat obegripligt skäl icke åt densamma egnat en sådan uppmärksamhet, som den verkligen förtjenar. Jag tror för min del icke, att det är nog med hvad motionären föreslagit i fråga om lån åt fiskerierna, utan att betydligt större anslag böra ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att användas till förmån för denna näring. Det lämpar sig naturligtvis icke att här närmare gå in i detaljerna af den frågan, huru det förhåller sig med fiskerirörelsen på de olika delarne af kusten, från Blekinge till Öresund och sedan längre uppåt västkusten, ty jag föreställer mig icke, att denna kammare, äfven om aldrig så goda skäl skulle framläggas för en förändring af hvad statsutskottet föreslagit, skulle förmås att gå in derpå, utan jag tror mig blott böra antyda det samt fästa kammarens, Riksdagens och regeringens välvilliga och synnerliga uppmärksamhet derpå, att något måste göras, något som är vida öfver hvad motionären föreslagit. Jag tror att en närmare, detaljerad undersökning af fiskets nuvarande ställning

från Oresund samt längre uppåt kusten i Halland och Bohuslän skall visa, att det verkligen finnes utsigter till ökad rörelse och afkastning, hvilka verkligen förtjena all den uppmärksamhet, som deråt kan egnas. Jag skulle kunna anföra exempel på, huru man i ett fiskläge genom association skaffat sig sådana redskap och farkoster, som här äro i fråga, och huru man nu genom denna association drifver ett fiske af ganska stor betydelse och hvilket lemnar god afkastning. Om på något motsvarande sätt, genom försträckningar, undersökningar och utredningar, staten kunde befordra fiskerinäringen, skulle det vara till mycket gagn både för det allmänna och för de trakter, der denna näring af naturen är anvisad att vara den hufvudsakliga.

Ifrågasatt anslag till lån åt behöfvande fiskare för inköp af fiskebåtar m. m.

På samma gång jag således instämmer med motionären i hans syfte, anser jag, liksom statsutskottet och den siste ärade talaren, att den begärda summan är otillräcklig, och just i fiskerinäringens eget intresse torde det vara bättre att för närvarande bifalla hvad statsutskottet föreslagit, och att frågan antingen upptages af regeringen, eller ny framställning på enskild väg göres till Riksdagen. Jag har blott velat säga detta, fullt öfvertygad som jag är, att det varit och ännu icke är så stäldt för denna näring, som det kunde och borde vara, och just från myndigheternas sida hafva förbiseenden blifvit gjorda, som kunna och böra rättas, och i mån som uppmärksamheten derå fästes, hoppas jag att det skall ske. För öfrigt tror jag, såsom sagdt, att det, i intresse af hvad motionären föreslagit, är bättre att frågan faller denna gång och upptages till en annan riksdag, än att motionärens förslag skulle bifallas. Jag får yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på nu föredragna moment yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels ock, af herr *Kerfstedt*, afslag å utskottets hemställan och bifall till hans i ämnet väckta motion.

Derefter gjordes propositioner på hvarterda af dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

11 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

12 punkten.

Herr Tamm. Hugo: Jag har antecknat mig såsom reservant i föreliggande fråga, och det egentligen af den anledning, att den föreslagna åtgärden är ett steg framåt i riktning af att förverkliga de anspråk, som stuterikomitén i sitt betänkande framlagt. Mig förefalla dessa anspråk rent af orimliga. I komiténs motivering äro dessa anspråk uttalade sålunda:

Höjning af anslaget till prisbelöningar för hästar.

Höjning af
anslaget till
fristelöningar
för hästar.
(Forts.)

“Det blifver derfor i den närmaste framtiden af nöden att till premieringsnämndernas disposition ställa så stora anslag, att dessa icke se sig nödsakade att utesluta värdefulla djur från premier, hvartill de kunna finnas berättigade. Särskildt för goda moderston kan premieringens vikt och till så högt belopp som möjligt ej nog framhållas. Med de framsteg, som premieringen under de sista åren gjort, har emellertid anslaget redan nu visat sig otillräckligt, och årligen måste ett ej ringa antal godkända djur i brist på medel uteslutas från premier.” Och för ytterligare säkerhet tillägger komitén, att “blott genom att uppmuntra *alla*, som deraf gjort sig förtjenta”, kunde det med systemet afsedda ändamålet uppnås. Af de siffror, som i statsutskottet framlagts, visar sig, att redan nu dessa medel icke ens räcka till för nu framvisade moderston och ungston, och hvilket fåtal är icke detta, jemfördt med *alla*, som öfverallt i landet falla under benämningen “till afvel dugliga” ston. Skall man verkligen gå så långt, att hvarje till afvel dugligt djur skall af statsmedel premieras?

Jag anser dessutom att genom premieringssystemet ej vinnes det mål, som står bakom, hvilket är att hindra, att ett sådant dugligt djur går ut ur landet utan bibehålles hos sin egare. Ville man försäkra sig derom, vore ändamålsenligt att gifva större premium till en häst och mindre till en annan i förhållande till värdet. Är det fråga om ett dyrbart djur, är en premie af 50 kronor af föga betydelse och inverkar ej på köpesumman; resultatet af vår nuvarande premiering kan sålunda väl qvarhålla i landet de sämre stona men ej de bättre.

Någon gräns för begäret efter denna anslagsfordran funnes, i fall anslaget till hvarje län utginge i förhållande till hvad hushållningssällskap och landsting gifva, men detta vilkor saknas här.

Såsom det nu är stäldt, har jag velat uttala mig emot faran af att gå fram på den af vederbörande myndigheter förordade vägen; statshjelp kan nog vara bra, men gräns för och mätta i den samma är väl behöflig. Jag har, som sagdt, endast velat yttra mig mot motiveringen, men har icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

13—22 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

23 punkten.

Anslag till
agrikultur-
kemiska sta-
tioner.

Friherre Barnekow: Något särskildt yrkande har jag här icke att göra, utan ber endast att få påpeka en omständighet. Utskottet säger här, att det förordar anslag till sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof. Då jag hört talas derom, att man möjligen skulle tro utskottet hafva den uppfattningen, att det vore tillräckligt med detta antal kemiska stationer i riket och

att man vore betänkt på att icke framdeles bevilja anslag till flera dylika mindre stationer, har jag i förväg velat nedlägga en gensaga deremot. Jag ser i denna utskottets formulering af dess beslut icke något sådant, utan anser tvärtom den åsigten uttalad, att alla hushållningssällskap och landsting, som uppfylla de nämnda villkoren, hafva utsigt att erhålla statsbidrag till en kemisk station. Det är blott detta jag velat framhålla och har icke något särskildt yrkande att göra.

*Anslag till
agrikul-
turiska
stationer.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, bifölls utskottets i den nu föredragna punkten gjorda hemställan.

24—29 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

30 punkten.

Lades till handlingarna.

31 och 32 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

33 punkten.

Mom. a).

Herr Casparsson: På grund af i Kongl. Maj:ts proposition framlagda skäl får jag anhålla, att kammaren behagade bifalla det anslag, som här är begärdt, eller 550,000 kronor. Jag anser det vara olämpligt, att Riksdagen åtager sig ansvaret att nedsätta ett anslag, som Kongl. Maj:t ansett behöfligt i och för jernvägs- trafikens skötsel; och så mycket mindre skäl till ett nedsättande bör föreligga, då statsverkets tillgångar mycket väl medgifva det begärda anslaget. De skäl, som i utskottet anfördes för en nedsättning, äro enligt min öfvertygelse så svaga, att jag föreställer mig att de icke böra vinna afseende, hvarför jag yrkar bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

*Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.*

Herr Tamm, Hugo: Vid behandlingen af detta ärende i utskottet skred man verkligen till votering, hvarvid 12 stannade mot 12, så att den förseglade sedeln afgjorde frågan. Jag har dock icke ansett mig böra vid denna punkt reservera mig af den enkla orsaken, att det icke är så säkert att det begärda anslaget nödvändigt måste nu utgå till alla de föreslagna byggnaderna. Ty dels är det ju möjligt att några besparingar här kunna göras, såsom trafikstyrelsen gjort i fråga om utvidgning af Malmö station, dels torde det icke vara svårt för Kongl. Maj:t eller bereda honom någon olägenhet att vare sig uppskjuta något af alla dessa bygg-

Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.
(Forts.)

nadsföretag eller ock med anlåtande af andra medel förskottera hvad som nödvändigt måste göras. Det är därför jag hemställer till kammaren, huruvida det kan vara skäl att framkalla en gemensam votering i denna verkligen föga viktiga fråga.

På dessa grunder hemställer jag vördsamt om bifall till utskottets förslag.

Herr Fränckel: Då den nu föredragna punkten till en del sammanhänger med nästa moment i samma punkt, får jag anhålla om kammarens öfverseende, om jag vid behandlingen af denna punkt i mitt yttrande möjligen kommer att beröra mom. b.)

I så fall torde här böra påpekas, att, då man är så lycklig att nu kunna trafikera 2,500 kilometer bredspåriga svenska statsbanor, borde kammarens och i synnerhet Riksdagens uppmärksamhet mera fästa sig vid att de utgifter, som krävas för bestridande af trafiken å dessa banor, blifva de minsta möjliga samt att, då man af dessa banor har en inkomst af 21 millioner kronor, medan utgifterna för dem uppgå till 14 millioner kronor, man i första rummet bör tillse, hvilka de medel äro, hvarigenom dessa utgifter blifva de minsta möjliga. Detta är, enligt mitt förmenande åtminstone, endast möjligt derigenom att man i och för detsammas skötande vidtager rationella åtgärder så väl med afseende på stationernas anordning som att bereda dem den transportmateriel, som för trafikens skötande är af behovet påkallad.

Jag tror nemligen, såsom jag nyss nämnde, att möjligheten att nedbringa dessa utgifter å andra sidan betingar det stora mål, som man med jernvägarne vill vinna, nemligen låga trafiktaxor.

Ty endast genom att våra jernvägar kunna åsätta låg trafik-taxa för sina transporter är det möjligt för dem att uppfylla det ändamål, som med dem afsetts och som så djupt ingriper i våra ekonomiska förhållanden. Dit räknar jag bland annat en af våra viktigaste industrier, nemligen jernhandteringen, ty så vidt jag kunnat finna, äro de taxor, som nu tillämpas å våra statsbanor, alldeles för höga, för att en jernindustri hos oss med fördel skall vara möjlig.

Ser man nu vidare på den motivering, som trafikstyrelsen framlagt för det anslag, som styrelsen här begärt, så torde man finna de anförda skälen så talande, att man måste beklaga, det herr statsrådet och chefen för civildepartementet funnit sig föranlåten att yrka nedsättning å så väl det anslag, som begärts för stationers utvidgning, som ock det, hvilket afsåg anskaffande af ny materiel. Vid granskning af Kongl. Maj:ts proposition torde herrarne af de utaf trafikstyrelsen så tydligt anförda motiven för sin begäran om ett anslag för nästkommande år af 1½ million kronor till ny rörlig materiel, finna det vara alldeles klart, att följderna af en minskning af detta anslag nödvändigt måste blifva den, att utgifterna för trafikens skötsel blifva större. Det oaktadt har nu detta anslag blifvit nedsatt till 1 million kronor, och då det icke torde vara lämpligt att nu göra någon framställning om ändring i detta beslut, så måste jag för min del, ehuru ogera, nöja

mig med att i detta fall endast hålla mig till hvad statsutskottet i denna del har tillstyrkt.

För att få ett ytterligare bevis för, i hvad mån denna nya materiel skulle vara behöflig utöfver den, som redan finnes, behöver man endast se på de siffror, som föreligga i till Riksdagen öfverlemnade officiella berättelser. Deraf finner man, att under åren 1887 och 1888 en ökning af omkring 500,000 tons inträdt i de fraktquantiteter, som blifvit på statens jernvägar fraktade, att dessa ökade fraktquantiteter ökat inkomsten med öfver $1\frac{1}{2}$ million kronor, men att man för denna ökade befraktning nödsakats använda 145 millioner vagnkilometer, i stället för att man under föregående år endast använde 134 millioner vagnkilometer. Man har således, såsom herrarne finna, en ökning i de för trafiken behöfliga vagnkilometer af 8 procent. Att detta icke är möjligt att verkställa med samma materiel, det torde ju för enhver vara tydligt. Då vidare värdet af den materiel, som statens jernvägar nu hafva använt i och för sin trafik, uppgår till 45 millioner kronor, så borde, om jag med samma beräkningsgrund använder denna siffra, 8 procent, trafikstyrelsen rätteligen hafva begärt 3,600,000 kronor. Men icke nog härmed. Styrelsen har ock varit underkastad en ytterligare nedprutning i sin framställning. Vid försäljning af de smalspåriga norrländska banornas materiel har en brist uppstått af 260,000 kronor, hvilken brist är inberäknad i det begärda anslaget. I afseende på denna brist yttrar sig statsutskottet, såsom om den skulle hafva berott på en felräkning vid kalkylens uppgörande. Jag har för min del sökt vinna klarhet, huruvida verkligen så var förhållandet, och funnit fakta ådagalägga, att någon felräkning här vid lag icke egt rum. Det är klart, att, då denna beräkning gjordes, man först måste taga det approximativa värdet på den materiel, som skulle säljas, och vidare se till, i hvad mån sådan materiel, som icke kunde säljas, möjligen såsom skrot skulle kunna afyttras. Då kan jag meddela, att, efter de upplysningar jag vunnit, högst obetydligt belopp kunnat erhållas genom försäljning af denna materiel till de smalspåriga banorna. Ty vi hafva lyckligtvis kommit till den ståndpunkten att i allmänhet föredraga en gemensam spårvidd framför detta vacklande mellan olika spårvidder, och att följaktligen de smalspåriga banornas tid snart torde vara förbi. Hvad vidare angår den del af materielen, som måste afyttras såsom skrot, så hade värdet deraf från den tid, då trafikstyrelsens beräkning gjordes, fallit från 170 till 145 öre per centner, hvarigenom en betydlig nedprutning mot kostnadsberäkningen måste ega rum. Mig synes således, att den anmärkning, som utskottet gjort med afseende på det sätt, hvarpå denna materiel blifvit afyttrad, icke är fullt berättigad.

Vill jag nu se, hvilka olägenheter som skulle uppstå genom en minskning i vare sig anläggnings- eller materielanslaget, så äro de i ögonen fallande. Ett alldeles klart exempel föreligger i dessa dagar. Den 18 februari voro af trafikanter reqvirerade 125 täckta och 511 öppna godsvagnar mer än trafikstyrelsen kunde aflåta. Den som trafikerar på jernvägarne torde vara öfverens med

*Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.
(Forts.)*

Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.
(Forts.)

mig derom, att det första man bör kunna fordra af en jernväg är, att alltid kunna räkna på densamma såsom transportväg, hvilket icke kan ske, om det är omöjligt för vederbörande att tillgodose alla de behof, som deraf äro en följd, och sålunda erfordras att hafva jernvägen fullständigt utrustad. Men att på jernvägen nedlägga dyrbara kostnader utan att dock på densamma kunna transporter alla de frakttvquantiteter, som erbjudas, det är en mycket dålig hushållning. Å andra sidan vill jag icke upprepa alla de förluster, som för affärsmän kunna uppstå, om de icke längre kunna för sina transporter påräkna att blifva betjenade på sätt hittills varit vanligt och såsom de med säkerhet påräknat. Men just i våra dagar framstår ett annat skäl för att icke på något sätt kringskära de behof, som i och för statens jernvägar föreligga. Jag menar nemligen möjligheten att inom landet utföra alla de beställningar, som statens jernvägar nu måste göra, och hvilka genom den utsträckning våra jernvägar vunnit, spela en stor och vigtig rol i våra industriella förhållanden. Men det är å andra sidan klart, att, om man samlar på sig en stor mängd beställningar till en tid, då behofven äro så trängande, att man till hvad pris som helst måste anskaffa dem, man då, om ock mot sin vilja, måste i utlandet söka få sina beställningar utförda. Derigenom rubbas den kontinuitet, som Riksdagen hittills så välvilligt vidhållit, så att nemligen beställningarna skulle ske någorlunda jemnt för att på det sättet kunna fördelas på alla industriens områden inom Sverige — en princip, som jag tror det icke vore skäl att öfvergifva. Derför anser jag, att hvarje nedprutning å sådana anslag som de nu ifrågavarande i högsta grad kan skada äfven våra industrier. Huru man i detta fall förfär i andra länder, derpå hafva vi ett färskt exempel. Den 8 februari framställdes inför preussiska riksdagen, på grund af förekommande materielbrist, begäran om 50 millioner riksmark till ökad materiel å preussiska statsbanorna. Så tala siffrorna, då det gäller så beskaffade stora affärer som dem, hvilka här föreligga.

Jag tror således fortfarande — såsom jag i början af mitt anförande nämnde — att det är af yttersta vikt att tillse att den utgiftspost, som statens jernvägar kräfva för sin trafik, genom en rationel ekonomi göres så låg som möjligt, för att icke hinder må möta för de anordningar, som äro behöfliga. Huru har nu statsutskottets majoritet kunnat göra nedsättning i det anslag, som blifvit begärdt för utvidgning af stationer m. m., enligt det moment, som nu föreligger till behandling? Man har sagt, att anslaget må nedsättas till 500,000 kronor, utan att antyda, *hvilka* af de föreslagna arbetena icke skola utföras. Man säger endast: "går det för 500,000 kronor, så kan det också gå för 500,000 kronor". Men detta sätt att gå till väga skall otvifvelaktigt hafva till följd, att de erforderliga anordningarna blifva på ett mindre lyckligt, ändamålsenligt och varaktigt sätt utförda.

På dessa grunder kan jag icke annat än på det högsta instämman med reservanternas i denna punkt, då jag nu tager mig friheten yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Såsom herrarne finna, är äfven jag reservant i denna fråga, men jag står dock i det hela på samma standpunkt, som herr Tamm här nyss uttalat. Visserligen har jag ansett det vara bättre, om statsutskottet tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition, och därför att så icke skett, har jag reserverat mig. Men å andra sidan anser jag frågan icke vara af den utomordentliga vikt, att jag för den skull vill bringa henne under gemensam votering, då det ju torde vara möjligt, att trafikstyrelsen för ett år kan uppskjuta med utförandet af en del af de nu ifrågasatta byggnadsföretagen.

*Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.
(Forts.)*

Jag har icke något yrkande att framställa.

Herr vice talmannen: För min del kan jag icke underlåta att här yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Mig synes nemligen i den kongl. propositionen vara ådagalagdt, att de nu föreslagna reparationerna och tillbyggnaderna verkligen äro af behovet påkallade, hvarförutom det i fråga om en så viktig rörelse som jernvägstrafiken icke kan vara förenligt med en god hushållning att år efter år uppskjuta sådana åtgärder. En jemförelse med föregående års framställningar i detta ämne visar, att Riksdagen år efter år prutat något af hvad Kongl. Maj:t begärt. Det är alldeles gifvet, att, om detta förhållande fortgår, vi slutligen skola komma till nödvändigheten att antingen bevilja ett mycket stort anslag eller ock låta hela trafikrörelsen lida af den brist på förbättringar, som tid efter annan gjort sig gällande, men af brist på medel icke kunnat afhjelpas.

Hvad sjelfva saken i öfrigt beträffar, så är det gifvet, att, om det af utskottet tillstyrkta anslaget ställes till Kongl. Maj:ts disposition, det kommer att behandlas så, att de allra nödvändigaste åtgärderna vidtagas, under det de andra få stå tillbaka. Men då det så väl i den kongl. propositionen som af särskilda upplysningar inom utskottet blifvit, såvidt jag förstår, tydligen ådagalagdt, att *samtliga* de nu föreslagna åtgärderna verkligen äro af behovet påkallade, och då det vid sådant förhållande icke kan, enligt mitt förmenande, öfverensstämma med en god hushållning att bevilja ett lägre anslag än det af Kongl. Maj:t begärda, så anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Herr Casparsson: Om det i allmänhet skulle vara ett skäl, att man skall söka undvika gemensamma voteringar, då tror jag att Första Kammarens ställning blefve mycket besynnerlig. Jag anser, att de goda och de svaga skälen böra afvägas mot hvarandra, och då i detta fall de goda skälen synas mig tala för det högre anslaget, och de mindre goda för det lägre, så är det af denna orsak jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Huruvida det blir gemensam votering eller icke, det är en sak, som jag anser icke alls böra inverka på en frågas afgörande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr greffen och talmannen, i enlighet med de derunder framställda yrkandena pro-

*Anslag till
nya byggnader
och anlägg-
ningar vid
statens jern-
vägstrafik.*

positioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt, och sedan derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarade herr grefven och talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Tamm, Hugo*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a) utaf 33 punkten i sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifaller denna framställning oförändrad.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—34;

Nej—70.

Mom. b).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 5 a, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning beträffande förändrad organisation af kavalleriet.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Ehuru till följd af statsutskottets utlåtande den föreliggande frågans öde, åtminstone hvad denna kammare beträffar, må hända torde vara afgjort, anser jag dock min skyldighet fordra att söka försvara Kongl. Maj:ts proposition och föreställer mig tillika, att en diskussion i denna fråga icke är utan vikt för dess framtid.

När det, såsom här, är fråga om att bryta med något bestående, bör man ju först angifva skälen hvarför man önskar detta, och

jag skall därför be att få först fästa mig vid indelningsverket och för undvikande af missförstånd dervid särskildt frambålla min uppfattning af dess tre sidor, nemligen personalen, den militära organisationen och skatteformen.

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Hvad personalen eller den indelte soldaten beträffar, tror jag, att de fleste med nöje erkänna, att han utgör det utmärktaste soldatmaterial, som någonstädes fins, med undantag må hända af dem, som utväljas till gardena i de stora länderna eller, hvad särskildt kavalleriet angår, ostpreussare, ungrare, kosacker med flere, med ett ord de som uppväxa i rent hästuppfödande länder. Men jag föreställer mig, att den indelte soldatens utmärkta egenskaper till en del bero af hans förmånliga lönevillkor. För en person i hans ställning är hans lön icke liten, då han får 150 kronor om året och är i och för tjenstgöring upptagen ungefär en månad, under hvilken han är både född och klädd. Dessutom är denna aflöning stäld i den för en dugtig dräng lockande formen att ega ett hem för sig och sin familj, och detta under så godt som hela hans lifstid. Dertill kommer ett relativt oberoende till jordegaren, och det är gifvet, att dessa lockande förmåner skola föra med sig vissa fördelar, som icke äro att förakta, nemligen god disciplin, god anda inom regementet och stor kärlek till fanorna. Dessa den indelte soldatens utmärkta egenskaper, såsom jag föreställt mig dem, äro dock hufvudsakligen af moralisk art.

Hvad den militära organisationen angår, är jag öfvertygad, att den var alldeles utmärkt, när den infördes. Den tiden begärde man icke att truppens krigsstyrka skulle vara större än dess fredsstyrka. Då gälde det mera, att den hade courage än öfning, ty den fick man nog under de långvariga krigen. Det var då af största vikt, att man hade trupper, som icke vid motgång flydde öfver till fienden, såsom vanligt var med den tidens besoldade skaror. Den omständigheten, att denna institution varat så länge, torde väl också utgöra ett bevis på dess ursprungliga godhet. Nu finner man emellertid det vara något för dyrt att, för att ega en karl under fanorna, staten skall, så länge han är brukbar, underhålla honom och hans familj och derefter pensionera honom. Nutidens militära ekonomi har till uppgift att med den minsta årliga utgift i fred söka i krig åstadkomma den största möjliga effekt, d. v. s. de flesta öfvade soldaterna vid mobilisering. Dertill har man i alla länder användt två medel. Det ena är allmän värnplikt, som gratis skaffar karlar till fanorna, och det andra är den koncentrerade öfningen, hvarigenom karlen relativt hastigt utbildas för att sedermera släppas och lemna plats för en annan. Men den, som sålunda släppes, kvarhållles dock gratis i reserven under vissa år eller till dess mobilisering åter kallar honom till fanorna.

Det är genom dessa två medel, som det varit möjligt att utomlands åstadkomma dessa stora härar för ett relativt lågt pris. Här är emellertid nu icke fråga om det första sättet. Jag tror därför, att det vore skäl att tillse, huruvida icke, i någon mån åtminstone, man skulle kunna använda det andra sättet, nemligen

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

de koncentrerade öfningarna med deraf uppkommande omsättningar, hvarigenom man får de stora reserverna. Ser man vidare till, om detta kan tillämpas på indelningsverket, så skall man finna, åtminstone har jag gjort det, att det är just de stora löneförmånerna, som lägga hinder i vägen derför. Bland villkoren förekommer säkerhet för karlen att hafva sitt torp till dess han blifver 50 år och deröfver; men då är det slut med reserven. Det finnes ingen omsättning, och en karl i fred gör en karl i krig. Gifver man då denne karl aflöning uti jord, så är det gifvet att han måste sköta denna jord. Man kan då icke taga honom till öfningarna under någon längre tid af året. Man kan visserligen taga honom hvarje år, men endast för en kortare tid. Och, hvad mera är, detta faller såsom ett onus på rust- och rotheållarne, ty äfven de hafva deraf en ganska tydlig känning. I den mån man söker förlänga öfningarna, finner man snart att karlen blir ovillig att gå till skolorna. Kunde han slippa detta, såge han det helst. De anse sig vid dessa skolor icke lära sig något sådant, som de äro i behof af för framtiden, och skoltiden anse de borttagen från arbetstiden, och om de befordras, blifva de för hvarje år tagna ifrån det arbete, med hvilket de skola föda sig. Ju mera karlen är borta, dess tyngre blir ock torpets skötsel för rotheållaren.

Hvad särskildt kavalleriet beträffar, tror jag, att man utsträckt dessa öfningar så långt som möjligt. Det har i detta afseende gått så långt, att man gifvit ut för kavalleriet $\frac{1}{3}$ af anslaget till indelta arméns vapenöfningar, således på infanteriets bekostnad och derför proportionsvis för mycket, och då kan man ju icke komma längre. Det har varit ytterligare en svårighet med de indelta soldaterna vid skolorna, ty deras intelligens är icke af den sorten, att de äro lämpliga till underbefäl och underofficerare, och det naturligaste är ju dock, att underbefälet tages ifrån truppen. Detta har gjort, att man under de senare åren försökt en annan utväg. Man har nemligen vid alla regementen satt allt flera och flera nummer på vakans och för denna vakansavgift värfvat en volontär och gifvit honom skola och öfning under 1—2 eller till och med 3 år. Om han sedermera icke kunnat befordras till underofficer, har man afskedat honom och lemnat hans plats åt en annan. Denna institution hafva alla tyckt om, och man har derigenom fått ett mycket bättre och mera militäriskt kunnigt underbefäl. Det är nu detta system, som här är fråga om att i större skala införa för kavalleriet.

Hvad slutligen indelningsverket såsom skatteform beträffar, så är detta en sak, som jag icke mycket förstår mig på och, såsom militär, icke är så synnerligen intresserad utaf. Det finnes ju så många andra, som hafva intresse för denna fråga. Skatteformen var onekligen i början en god institution, emedan den tiden var jorden nästan det enda skatteobjektet, som man kunde åtkomma. Naturaprestationer voro de skatter, som ensamma voro säkra. Förhållandena hafva dock sedan dess ändrat sig ganska betydligt, och jag tror, att denna skatteform är förenad med åtskilliga obehag, dels i form af de ovissa besvären och dels i form af ett visst

beroende af befäl och till och med af soldaten. Skulle dessa obehag kunna upphävas utan någon kostnad för staten och utan att man gjorde någon militärisk förlust, skulle jag vilja vara med derom.

Beträffande ojemnheten i bördorna, så jemnar den ju ofta ut sig genom rusthållens olika storlek, men den uppfattas dock ofta olika. Jag vill i detta afseende nämna den stora skilnad i rustningsunderstöd, som staten lemnar till de olika regementena. Vid lifregementets dragoner utgör rustningsunderstödet per nummer 200 kronor, vid Smålands och lifregementets husarer ungefär 133 kronor men vid skånska dragonerna 1,50 å 2 kronor, allt per nummer.

Utskottet har särskildt fäst sig vid dessa ovissa besvär, icke så mycket för rusthållens som icke mera för roteringsens skull, och velat kombinera detta förslag med roteringsbesvärens fixerande. Då denna fråga, enligt min tanke, icke är af obetydlig vikt, anhåller jag att få utanför ämnet nämna några ord derom.

Kongl. Maj:t uppdrog nemligen 1885, på samma gång den s. k. lindringslagen för rustnings- och roteringsbesvären utfärdades, åt armeförvaltningen och kammarkollegium att, bland annat med hänsyn till den diskussion, som hade förts i riksdagen vid behandlingen af värnplikts- och lindringslagen, till Kongl. Maj:t inkomma med utlåtande, om det vore lämpligt att göra en förnyad uppskattning af roteringsbesväret periodvis, i den mån som detta skulle komma att förändras. Kollegierna hafva om denna sak yttrat sig temligen vidlyftigt. De hafva först sagt, att om det endast vore fråga om den förändring, som skulle uppkomma genom penningvärdets fallande, skulle det vara nog med att förvandla den fixerade summan till naturaprestationer, såsom spanmål, smör, dagsverken m. m., och sedermera hvarje tionde år åter förvandla dessa efter markegång till penningevärde, och sålunda möjligen få en serie af penningeuppskattningar af besvären. De ansågo dock, att detta skulle vara till föga gagn. Deremot säga de, att under diskussionen i kamrarne var det mycket fråga om att kunna få detta besvär fixeradt likasom till en grundskatt, så att rote- och rusthållaren visste hvad han skulle betala, och detta var lika för hvarje år. Den öfverskjutande delen skulle naturligtvis betalas af staten. I det hänseendet säga kollegierna, att om rust- och rotehållarne fortfarande skulle besörja rekryteringen och bestämma alla utgifter och sedan likasom skriva räkning på staten, skulle detta icke låta sig göra. Det skulle nemligen taga bort rotehållarnes intresse för sparsamhet, och staten skulle icke hafva någon kontroll öfver sina utgifter i detta afseende. Det var icke möjligt att på samma gång hafva besvären i naturaprestationer och fixerade skatter. Det var på det sättet som en fullständig fixering, efter kollegiernas uppfattning, var oantaglig. Man måste då på samma gång sätta hela indelningsverket på vakans och hafva nya grunder för härordningen. Kongl. Maj:t lät då utarbета ett förslag till en, om jag så må kalla det, halffixering. Enligt detta förslag skulle rotehållaren skaffa rekryten, men han skulle icke behöfva betala

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågsatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

mer än det för hvarje regemente i lindningslagen bestämda medelvärde. Kunde han icke för detta pris skaffa en rekryt, skulle han vända sig till kompanichefen, som då skulle skaffa rekryten. Och hvad som han behöfde betala mer än medelvärdet, det skulle staten betala till den ena hälften och rotehållaren till den andra. Statens kontroll var då bibehållen, och dels äfven något rotehållarens sparsamhet. Äfven öfver detta förslag infordrades kollegiernas utlåtande. De ansågo, att det utan tvifvel skulle vara fördelaktigt för rotehållarne, men fördelen blefve ganska ojemn till följd af de olika rotehållens värde, det skulle blifva ojemnt äfven derför att de inträdde i mån af vakanta nummer, och slutligen skulle fördelarne blifva ojemna emellan stam- och utrotar. Det säkra ansågo de vara, att det blefve en betydande utgift för staten och en utgift, som icke kan beräknas utan måste utgå i form af förslagsanslag och utan någon militärisk fördel för staten.

Hvad utgifterna beträffar, så skulle dessa, med 20,000 nummer på rotehåll och med en ökad lön af t. ex. 50 kronor per nummer, hvaraf staten betalar hälften, gå till en half million kronor om året. Detta ärende är dock icke ännu föredraget hos Kongl. Maj:t, men då det berör denna fråga, har jag ansett mig böra meddela de förberedande utredningar, som blifvit gjorda. Det är emellertid indelningsverket, hvarom här nu är fråga. Detta har, enligt min tanke, att uppvisa utmärkt soldatmateriel, men den militära organisationen har blifvit för dyr och lemnat för liten öfning, hvarjemte skatteformen har sina obehag. Detta har nu Kongl. Maj:t sökt afhjelpa i sitt förslag.

Hufvudanmärkningarna emot det kongl. förslaget äro egentligen de, att det icke är säkert att man får folk, och dessutom blifva hästarne dåliga. Hvad den första anmärkningen beträffar, att få folk, så är absolut säkert ingenting annat än värnpligt och indelningsverk. Den förra säger, att folket skall komma, och det senare ålägger rust- och rotehållaren att skaffa soldat. Om värnpligten är ju här icke fråga, och då jag, på de skäl jag framlagt, anser mig böra lemna indelningsverket, så finnes ju ingenting annat än värfning. Det har visserligen talats om, att man skulle bibehålla indelningsverket, men staten skulle ombesörja rekryteringen, och rotehållaren skulle betala en fixerad skatt, som kunde i större eller mindre mån afskrifvas. Om staten skall skaffa karl, så blir detta ju icke annat än en värfning, ehuru under andra villkor, att nemligen karlen bor på landet. Tager man då indelningsverket med dess olägenheter, en kort öfningstid och en lång tjänstetid, utan att få dess fördel, en god soldat, som man tvingar rotehållaren att skaffa, så har man, enligt min tanke, tagit skalet men icke kärnan.

Hvad nu beträffar soldaterna, så är det, såsom sagdt, icke så absolut säkert att man får dem. Enligt min tanke är det dock ganska säkert och högst sannolikt, att det blir lättare att värfva rekryter till kavalleriet än till de andra vapnen. Vid hästgardet och kronprinsens husarer har det icke varit några vakanser, ej heller under det nya värfningssystemet. Beträffande kavalleriet,

så har detta alltid varit lockande för den unge mannen. Det har icke så stor styrka och är spridt öfver hela landet, och jag tror att, om så fordras, det skulle gå väl för sig att vid hvarje sqvadron sätta till 15 nummer årligen.

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Utskottet har sagt, att det trodde det vara fördelaktigare med en lång tjänstgöringstid. Jag tror tvärtom. Det har nemligen icke visat sig vara någon svårighet att få folk, som skola ligga inne hela året om, svårigheten är förr att få sådana, som skola hålla sig ute på samma sätt som den indelte soldaten, om man icke vill betala dem synnerligen mycket. Hade penningarne räckt till, skulle jag föreslagit en tjänstetid af 5 år, derför att de penningar, som läggas ned på skolorna, medföra den största militäriska valuta. Skulle det emellertid, emot min förmodan, visa sig, att man icke fick fullt det beräknade antalet rekryter, skulle man ändå, tack vare reserven, vid en mobilisering hafva lika mycket och lika väl utbildadt folk som nu.

Hvad beträffar den andra hufvudanmärkningen, att man skulle få dåliga hästar, så känner jag mig i det fallet fullkomligt lugn. Jag är öfvertygad, att hästarne, i medeltal taget, blifva fullt ut lika bra som de nu varande rusthållarnes hästar. Jag har sjelf sett hästarne på alla sqvadroner, och det är åtskilliga, som äro ganska dåliga, och dessutom är det på många ställen flere intressenter om samma häst, och blir denna naturligtvis skött derefter. Det är ock icke ovanligt, att rusthållarne få plikta för vanvård af sina hästar. Rusthållarnes hästar äro således ganska olika. Vidare är det mycket ojemnt med remonteringen, en omständighet, som naturligtvis influerar synnerligen ofördelaktigt på sqvadronens snabbhet och utveckling, som måste rätta sig efter de sämsta hästarne. Vidare blir dressyren brådstörtad och ganska medelmåttig. Låt vara, att man tager honom tillbaka igen och gör detta några gånger, så blifva dessa hästar likväl sämre än de, som utvecklas genom en rationel och metodisk gymnastik under ett eller flera år. Efter det nya förslaget skulle staten sjelf remontera, och hästarne skulle stå inne minst två år. Sedermera kunde man antingen behålla hästen inne i ytterligare två år, eller också släppa honom efter två år och sedermera taga in honom hvart tredje eller fjerde år till en ettårig repetitionsöfning, hvilken blir på ett annat sätt verkande än att nu taga in honom på tre månader. Vid utackorderingen har man ju under öfvergångstiden rättighet att välja rusthållare. Då väljas naturligtvis de bästa, så att man kan vara säker på, att hästarne åtminstone under denna tid hafva en god utackordering. Dessutom har det varit på förslag att använda dessa utackorderade hästar vid artilleriet och fortifikation äfvensom vid trängen, då depenserna för fodret skulle jemkas med dessa regementens hästanslag. Detta skulle således inskränka antalet af de utackorderade hästarne. För öfrigt har denna utackordering gått mycket bra i Danmark, der den, sedan många år, användes för hela rytteriet och under förhållanden, som äro sämre än hos oss, ty de hafva en längre öfning, än hos oss är ifrågasatt. Denna utackordering är dessutom icke någon nyhet. Den fans redan i

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Kongl. Maj:ts förslag år 1883. Antingen skall hästen vara hos rusthållaren, och då har man ju indelningsverk, eller också skall den vara utackorderad, då man ju icke kan hafva hela kavalleri-truppen i garnison. Skulle det emellertid visa sig, att ett visst antal hästar icke kunde utackorderas, så att de blefve ordentligt skötta, kan man naturligtvis sätta dem i depôtterna. Det blir visserligen en utgift, men den blir icke synnerligen stor.

Jag tillåter mig nu att något frambålla fördelarna af Kongl. Maj:ts förslag. Dessa fördelar äro: bättre öfning och en större reserv.

Hvad den första af dessa fördelar angår, är det gifvet, att om karlen får ligga inne i två år en suite, bör han vara en ganska god kavallerist. Man bör i detta afseende komma i håg, att de bästa resultat, som vunnits, har den tyska armén att uppvisa, och der ligga de icke inne längre än tre år och hafva sedermera inga repetitionsöfningar. Vi hafva icke råd att hålla sådana arméer, men om karlen exerceras i två år, bör han hinna lära sig så mycket, som man rimligtvis kan begära af honom. Sedermera har han samma repetitionsöfningar som vid våra nuvarande regementen. Man har ansett en stor vigt böra läggas på så väl karlens som hästens individuella utbildning. Detta så mycket mera, som vårt kavalleri icke kan räkna på att uppträda på slagfältet utan kommer att här och hvar användas till bevakningstjänst, der hvarje karl skall kunna sköta sig sjelf. Det är således nödvändigt, att individens första utbildning blir god.

Hvad underbefålet beträffar, skulle det blifva inne i fyra år. I allmänhet blir öfver en tredjedel af antalet officerare och under-officerare samt halfva antalet korpraler ständigt inne. Det blir således då mera befäl och underbefäl inne hela året om, än det nu är under tre månader. Man har således en betydligt ökad öfning för samma kostnad. Enligt dessa ungefärliga beräkningar skulle det blifva mer än dubbelt så långa öfningar som nu under de första sex åren. De nuvarande öfningarna för det indelta rytteriet äro efter dessa sex år icke annat än en repetition, för att han icke skall blifva sämre utan hållas vid samma ståndpunkt, som han hade efter dessa sex första år.

Vidare skulle man få en reserv. Det är naturligtvis särskildt nödvändigt för kavalleriet att hafva en god reserv. Vårt nuvarande kavalleri blir svagare vid mobilisering än under fred, ty det blir alltid några, som icke kunna gå i krig, och för dem finnes icke någon ersättning. Infanteriet kan under sådana förhållanden få ersättning genom dessa värnpligtsskyldige, som man utbildar så godt och hastigt som möjligt, men man kan icke på några veckor utbilda en kavallerist. Vårt kavalleri kommer att från första dagen oupphörligt smälta tillsammans, till stor skada för ledningen och äfven för det kvarblifna kavalleriet, ty i den mån detta blir mindre måste man ju öka uppdragen för de kvarvarande.

Man skulle, efter de gjorda beräkningarna, erhålla en vinst af 3,000 man, hvilket vore tillräckligt för att hålla kavalleriet full-

taligt under hela kriget, och dock en del äldre årsklasser afsättas till trängbataljonen, hvarigenom man, såsom jag också i statsrådsprotokollet antydt, skulle kunna nöja sig med tre trängbataljoner i stället för sex.

Man skulle genom det nya förslaget äfven vinna en likformig organisation. Man skulle få ett större kavalleri till Norrland, hvilket är svårt att försvara och i behof af kavalleri just för de långa distanserna. Detta skulle vinnas genom att afskrapa något på de öfriga sqvadronerna. Detta tillhör dock icke sjelfva förslaget, men jag har räknat det som en stor fördel. De nummer, som skulle öfvergå till de norrländska sqvadronerna, äro de nyuppsatta numren för veterinärer, hingsthållning m. m. samt ytterligare två å tre nummer per sqvadron.

Jag hade äfven räknat på, att sålunda få penningar för att sätta i ordning etablissementen för lifregementets husarer och skånska dragonerna äfvensom för kronprinsens husarer i Malmö. Detta hade varit en affär på omkring 1 million.

Man har äfven gjort anmärkning på att mobiliseringshastigheten skulle blifva för klen, men man får dock dubbelt så många man inne som nu, hästarne finnas ungefär inom samma områden, och folket kommer ungefär lika fort som vid skånska kavalleriet nu. Jag skall nu endast nämna några få ord till i afseende å öfvergångstiden, som blifvit föreslagen till 24 år och hvilken tid utskottet ansett vara allt för lång. Denna tid kunde omöjligt sättas kortare, då karlarne hafva rättighet att så länge kvarstå i tjenst. Intet lærer väl dock hindra Kongl. Maj:t att efter ett tiotal år säga, huru mycket som är genomfördt och huru mycket som kan sättas på de ordinarie anslagen. Jag är fullkomligt öfvertygad, att detta då kan låta sig göra med tre fjerdedelar af anslagen.

Man kan slutligen mot förslaget invända, att det är åtskilligt, som dermed icke vunnits: såsom tillökning i befälets antal, ökad antal regementsöfningar m. m., men, då man icke får depensera så mycket, man skulle kunna önska, och icke på en gång kan få allt, hvad man vill, så har man måst gå varsamt till väga.

Jag kan mycket väl förstå, att man tänker sig väl före, innan man afskaffar det gamla indelningsverket med sina stora och vackra minnen, men just i afseende på minnena ber jag få erinra derom, att äfven vår värfvade armé har varit i krig och utmärkt sig derstädes.

Från Lützen till Bornhöft har det visat hvad ett tappert ut hållande infanteri och ett hänsynslöst framstormande kavalleri duger till. Det är för öfrigt flera länder, som haft dylika vackra krigshistoriska minnen att inskrifva på sina fanor, men dock till följd af tidens kraf funnit sig tvungna att ändra sin militära organisation lika väl som åtskilligt annat.

Då man ser sig nödsakad att ändra en sådan institution, har jag haft den uppfattningen, att det vore bäst att gå försigtigt till väga, och det är därför man börjat med de förändringar, der in-

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

delningsverkets brister varit synbarast och störst, nemligen först vid båtsmanshållet och så vid rytteriet.

Det nu framlagda förslaget är icke grundadt på något löst hugskott af mig, utan anmälades redan för fyra år sedan af min dåvarande företrädare i embetet till statsrådsprotokollet, omnämndes redan för två år sedan af Kongl. Maj:t i trontalet och har förut bearbetats af två föredragande departementschefer, ehuru det nu först blifvit för Riksdagen framlagdt, och det torde alltså icke sakna allt militäriskt värde.

Jag skall tillåta mig att som hastigast omnämna de olika organisationsförslag af vår armé, som under sista tjugufem årens riksdagar framlagts. Redan för 25 år sedan framlade Kongl. Maj:t vid 1865 års riksdag ett dylikt förslag, byggt på indelt stam och utsträckta beväringsofningar. Härtill svarade Riksdagen nej!

Vid 1871 års riksdag framlades ett nytt förslag, äfvenledes byggt på indelningsverkets grund och med utsträckta beväringsofningar till 82 dagar, och likaledes på hösten år 1871 ett ytterligare förslag med 82 dagars ofning af beväringen. 1875 års förslag deremot var helt och hållet byggt på den allmänna värnpliktsprincipen, hvilket också kan sägas om 1877 års partiella ofvergångsförslag. Äfven till dessa förslag sade Riksdagen nej.

År 1878 förekom den stora motionen med öfver hundra namnunderskrifter, byggd på principen af värfvad armé och med 90 dagars ofningar för beväringen.

Riksdagen svarade fortfarande nej! Så kom Kongl. Maj:ts förslag till 1883 års Riksdag, likaledes baserat på värfvad stam. Äfven till detta förslag svarade Riksdagen nej; och då nu framlagts ett förslag till partiel ändring af arméorganisationen vid innevarande riksdag, kommer Riksdagen äfven antagligen åter att svara nekande.

Man skulle af allt detta icke kunna draga annan slutsats, än att allt vore väl bestäldt såsom det är, och att Kongl. Maj:t gjort sig onödigt besvär, eftersom Riksdagen svarat nej till alla de förslag Kongl. Maj:t förelagt densamma. Jag kan åtminstone icke förstå, att man kan komma till någon annan slutsats, ehuru jag på samma gång måste bekänna, att jag icke kan hysa en sådan uppfattning.

Den indelte officeren, som ligger vid sitt regimente, kan visserligen anse det vara väl bestäldt, endast han har dugliga och utmärkta soldater, och hvad armén i sin helhet beträffar, behöfver han icke bry sig derom, ty derom får krigsstyrelsen draga försorg. Men skall krigsstyrelsen se till att försvaret är något så nära tillfyllestgörande öfver hela Sverige, från Skåne ända upp till Norrland, att man äfven har behöfliga träng- och sjukvårdstrupper, depôt- och etappstrupper m. m., då finner man snart, att 30,000 man stam icke räcker långt. Bevärings öfvande i 42 dagar är visserligen bättre än ingen ofning, men de skjuta icke många fiender. Man kommer då snart under fund med att indelningsverket, ehuru utmärkt på sin tid och huru kärt mången än håller det, är för dyrt mot sin effekt.

Krigsstyrelsens skyldighet är därför att tillse, att för de penningar, som lemnas till försvaret, man söker skaffa fäderneslandet så många dugliga soldater som möjligt, och det är med anledning deraf jag tillåter mig hos kammaren påyrka bifall till det framlagda förslaget.

*Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Såsom herrarne väl kunna föreställa sig, skulle det vara angenämast för mig, om jag i en så stor och viktig organisationsfråga som denna kunde hysa samma åsigt som Konungens rådgifvare.

Beklagligtvis är detta dock icke här förhållandet, och då jag mot min önskan af Riksdagen blifvit insatt uti statsutskottet och placerad på den afdelning, som haft till åliggande att behandla ifrågasvarande förslag samt dervid sett mig nödsakad att afstyrka detsamma, anser jag det vara min skyldighet att nu något redogöra för skälen dertill, och detta så mycket hellre som, efter hvad herr statsrådet och chefen för kongl landförsvarsdepartementet nyss antydde, den diskussion, som nu här kommer att föras, möjligen kan komma att hafva sin betydelse för framtiden.

Herr statsrådet slutade med att i korthet uppräknat alla de förslag till förändrad arméorganisation, som under de sista 20 åren inför Riksdagen föredragits, och beklagade ur militärisk synpunkt sedt den utgång de fått. Jag tror, att orsaken till att de alla fallit är att söka till en viss grad åtminstone deruti, att man lagt för stor vikt vid den ekonomiska och för liten vid den militära sidan af frågan. Jag erinrar mig härvid ett yttrande, som en gång i en dylik fråga fälles af en numera afliden ledamot af denna kammare, hvilken yttrade: "Jag tänkte, att här förelåg en rent militärisk fråga och, som jag intet förstår af dylika saker, ämnade jag icke yttra mig, men då jag finner, att den egentligen är en ekonomisk, anser jag mig oförhindrad att yttra mig! Det är just det stora felet, att frågan allt för mycket gjorts till en ekonomisk fråga, och jag kan icke heller fritaga våra sista regeringar från att hafva väsentligt gifvit stöd åt en sådan uppfattning.

Vi få det ena förslaget efter det andra, som måste förkastas ur militärisk synpunkt, på samma gång det icke är tillfredsställande för dem, som af ensidiga ekonomiska skäl påyrka något annat.

Jag har åtskilliga anmärkningar att göra mot det nu framlagda förslaget. Den första gäller sättet för anskaffandet af manskapet. Jag har i min reservation uttalat den åsigten, att värfningen är en förkastlig grund härför, och jag finner icke, att herr statsrådet gifvit någon dementi åt den uppfattningen, hvarken genom sitt yttrande vid remissdebatten eller nu i dag, om han också naturligtvis, uti nu ifrågasvarande fall sökt försvaga betänkligheterna deremot.

Värfning såsom anskaffningsmetod är också utdömd af alla europeiska stater och bibehålles endast i de länder, der man är tvungen att sända trupper till sina kolonier, men icke kan eller vill skicka landets egna barn, utan måste betala drygt för att få

*Ifrågasatt för
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

nödigt antal folk af allehanda slag. Jag vill icke heller för min del motsätta mig ändring i afseende å indelningsverket, om jag finner det som sättes i dess ställe militäriskt tillfredsställande, icke heller skall jag nu tala mycket om detta indelningsverk, ty derom är redan förut tillräckligt ordadt, utan skall endast i korthet granska det nu framlagda förslaget och dervid göra de erinringar, hvartill jag kan finna mig befogad.

Första villkoret för en god härordning är, att härens manskap kan anskaffas genom i lag föreskrifven ordning, och så är då åtminstone förhållandet vid vårt gamla indelningsverk. Man säger visserligen, att om indelningsverket är en lagstiftning, som ålägger rust- och rothållare att anskaffa manskapet, så kan det dock inträffa, att det blifver omöjligt äfven för dem att fullgöra detta åliggande, då ingen är lagligen skyldig att inträda i numret. Jag medgifver visserligen, att detta kan vara tänkbart, men 200 års erfarenhet har dock visat, att en sådan fruktan är ogrundad. I nya förslaget deremot finnes alls ingen garanti för anskaffningen af det nödiga manskapet. Det uttalas visserligen i Kongl. Maj:ts proposition, att vakanssättningen skall fortgå sålunda, att hvarje nummer, i mån af ryttarens afgang, skall sättas på vakans, och att vakansafgifterna dervid skola beräknas till de genom lagen den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären en gång för alla fastställda belopp, samt "att denna vakanssättning skall fortfara, så länge Kongl. Maj:t bibehålles vid rättigheten att, för genomförande af kavalleriets nya organisation, förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp", såsom det heter uti Kongl. Maj:ts proposition. Men det finnes säkerligen ingen af eder, mine herrar, som anser, att deri ligger någon säkerhet för truppens vidmagthållande vid behöfligt antal. Det torde nemligen få tagas såsom alldeles gifvet, att, om man gör upp kontrakt med rusthållarne, att de skola slippa hålla karl mot erläggande af fastställd vakansavgift, så blir det faktiskt omöjligt att sedan tvinga dem sätta upp ryttare, äfven om anslaget blir otillräckligt, och Riksdagen, begagnande sin grundlagsenliga rätt, nekar en del af de reservationsanslag, som nu beviljats.

Möjligheten att anskaffa folk genom värfning är redan nu ofta ganska oviss. Vi hafva redan nu sett vid våra värfvade regementen, att det under vissa tider varit stora vakanser, under det att under andra tider det gått lätt att få folk. Skälet dertill är lätt funnet; det beror på arbetskonjunkturerna. Vid goda arbetskonjunkturer är det svårt att värfva, under dåliga konjunkturer deremot går det lätt att skaffa folk.

Jag har här en uppgift från landtförsvarsdepartementet på värfningsförhållandena åren 1886—1889. Den visar vakansförhållandena den 1 januari under hvardera af dessa år. Vakanserna vid de gamla regementena under dessa år hafva visserligen icke varierat särdeles betydligt, men detta beror på att arbetskonjunkturerna hela tiden varit dåliga. Den 1 januari 1889 funnos på svea lifgarde 54 vakanta nummer, eller 7 procent af hela styrkan, på andra gardet 13, eller $1\frac{3}{4}$ procent, vid lifgardet till häst 3,

eller $\frac{3}{4}$ procent; vid svea artilleriregemente 15, eller $1\frac{1}{2}$ procent; vid fortifikationen 60, eller 7 procent, under det vakanserna åren förut vid ingenjörtrupperna uppgingo till endast 17 och 20 man. Vid de enligt nya systemet värfvande regementena ställer sig förhållandet något annorlunda, och utgjorde vakanserna derstädes den 1 januari 1889 vid göta artilleri 174, eller 14 procent; vid vendes artilleri 205, eller $19\frac{1}{2}$ procent; vid trängbataljonen 33 procent och vid kronprinsens husarer 0 procent. Trängen har varit under uppsättning och ännu icke kommit in i sitt fullt normala tillstånd, men ser jag på den hitintills värfvade manskapsstyrkan och den börjande rekapitulationen, så visar det sig, att bataljonen borde vara fulltalig vid denna tid. Orsaken härtill liksom till de stora vakanserna vid enligt nya systemet värfvande regementena är den, att rekapitulanter uteblifva. Det var också den anmärkning jag gjorde, då Kongl. Maj:ts förslag till ny ordning för den värfvade stammen förelåg till Riksdagens afgörande, att det skulle blifva svårt att hålla manskapsstyrkan fulltalig af brist på rekapitulanter enligt plan. Värkning af ett måttligt antal — $\frac{1}{6}$ af hela styrkan — på 2 år går nog för sig, men att derefter få så många rekapitulanter, att medeltjenstetiden enligt planen uppgår till 6 år, ansåg jag för omöjligt, och detta har erfarenheten sedermera också besannat.

Värkningen är för öfrigt, såsom jag förut nämnt, mycket variabel och måste naturligtvis försväras, i samma mån de värfvade truppernas antal ökas. Då man för närvarande har svårt att få folk till gardena, svea och göta artilleri, kronprinsens husarregemente och fortifikationen samt en trängbataljon, huru skall det då blifva, när ytterligare skola uppsättas fästningsartilleribataljoner vid Vaxholm, Västernorrlands och Blekinge bataljoner samt ännu en trängbataljon till? Den under 1888 nyvärfvade styrkan uppgår till 1604 man vid samtliga de värfvade regementena, men det oaktadt ega de den 1 januari 1889 ej mindre än sammanlagdt 603 vakanta nummer, som bort vara besatta.

Det visar sig sålunda redan nu stora svårigheter att hålla den erforderliga styrkan uppe. Huru skall det ej då blifva, om ytterligare hela nuvarande indelta rytteriets numerär skall anskaffas genom värkning? Mot värkningen uppstår ännu en svårighet, som jag ber att i förbigående få framhålla. De höstmanövrer, som nu blifvit brukliga och hvilka ur militärisk synpunkt betraktadt måste anses vara mycket fördelaktiga, komma nemligen utan tvifvel att mycket försvåra värkning och rekapitulation. Det kan ju gå för sig, att en karl, som har en fast anställning, är borta från sin tjänst under juni månad, då göromålen vid jordbruket ej äro brädiskande, men hvem vill väl i sin tjänst antaga en dräng, som förbehåller sig att under flera år få vara borta under september månad 20 dygn eller mera, då man väl måste beräkna ytterligare tre eller fyra dagar för färden till och från öfningsplatsen? Vi se ju, att redan vid denna riksdag föreligger en motion, deri man klagat öfver dessa höstmanövrer och anser dem ofördelaktiga, därför att soldaterna äro frånvarande just den tid på året, då de äro mest behöfliga för skörden och få bäst betaldt.

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

En annan olägenhet, som det nya förslaget medför, är att det folk, som sålunda erhålles, är allt för ungt. De som nu erhållas genom värfning äro 18—20-åringar, som taga värfning på kortare tider, men som icke vilja binda sig för flera år. Frihetsbegäret är allt för starkt och, sedan de varit i tjänst ett par år och hunnit derunder lära sig något, vilja de icke binda sig vidare, utan föredraga att råda sig sjelfva helt och hållet.

Det är dock icke nog härmed, utan det folk, man sålunda lyckas anvärfva, är alldeles för svagt till fysiken och för litet utvuxet. Ser man på rekrytklasserna, så bestå de vanligen uteslutande af unga pojkar utan ett skäggstrå på hakan. Sådana kunna icke hafva krafter att uthärda strapatserna i ett krig och ännu mindre lämpa de sig för att taga befäl öfver andra, som äro äldre än de sjelfva. Vid sappörbataljonen har det inträffat, att bevärningen af andra klassen icke kunnat begagna stamtruppens kläder, emedan beväringssoldaterna varit mycket mera utvuxna än stammens manskap. Detta är ovillkorligen ett fel. I vårt land, der folket växer långsamt, har det varit fråga om att framflytta beväringens ålder till 22 år, men man har alltid svarat, att olägenheterna deraf skulle blifva allt för stora för landtfolket, som vill komma tidigt från sin beväringsofning och som tidigt gifter sig. Man har därför stannat vid den planen, att vid mobilisering 1:sta klassens beväring skall ingå i depôtterna, under det att den andra jemte de äldre klasserna skulle genast inträda i linien.

Jag lemnar derhän, huruvida 1:sta årsklassen kan hinna växa till sig på sådant sätt i våra tider, då krigen komma och slutas såsom ett åskväder. Jag har yrkat på att rekrytåldern skulle framflyttas åtminstone ett år, men svaret har alltid blifvit: "då få vi inga rekryter!" och kanske har man rätt deruti. Det säges vidare, att reservmanskapet skall fylla bristerna, om ej värfningen går efter plan. Men detta reserv-manskap utgöres af för detta värfvadt manskap, som efter uttjent tjänstetid ända intill 32 års ålder skall tillhöra första uppbådet. En stor del deraf har således kanske efter två års tjänstgöring ej suttit till häst på 6 å 8, till och med 10 år! Karlarna hafva naturligtvis legat af sig såsom ryttare, för att nu icke tala om att kavalleriet under tiden må hända erhållit nya vapen och nya reglementen, som de ej känna till. De komma antagligen att ganska illa fylla platsen som stam-manskap vid en hastigt påkommande mobilisering.

Herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet underkände vigten af de öfningar, det nuvarande indelta kavalleriet erhöle efter de första sex åren, men antager detta reservmanskap, som länge saknat all öfning, såsom fullgodt, hvilket synes mig ej vara följdriktigt. Jag anser visst bestämmelsen, att bevärningen, sedan den tjänstgjort tvenne år vid stamtruppen, sedermera skall ingå uti beväringens första uppbåd till dess karlen uppnått 32 års ålder, vara af verkligt värde, men jag vill dock icke, att detta värde skall öfverskattas, eller att denna reserv kan ersätta bristen på stammanskap. särskildt vid en hastig mobilisering. Jag tror nemligen, att det skall blifva mycket svårt att hålla reda på detta reservmanskap,

då säkerligen en stor del deraf komma att hålla sig undan. De komma helt säkert att säga till sig sjelfva, att det är orätt att de skola gå in i linien tidigare än deras kamrater, därför att de tjenat ett par år vid stamtruppen. Man skall icke föreställa sig, att deras samveten äro särdeles ömtåliga i sådana hänseenden. Jag har hört af en nu afliden landshöfding i Halland äfvensom af en numera afgången landshöfding i Vermland, hurusom hela skaror af beväringssynglingar hålla sig undan från vapenöfningarna i Halland, derigenom att de vid öfningstiden gifva sig ut till sjös, och i Vermland genom att gå öfver norska gränsen. Detta visar, att de icke hysa några samvetsbetänkligheter i sådant fall, och jag fruktar detta kommer att blifva fallet ännu mera, då de blifva mera spridda kring hela riket. Vår beväringssinstitution har nu visserligen tagit ett steg framåt genom inskrifningslagen, men det är dock ännu endast ett tuppfjät. Beväringen är ännu icke på långt när ordnad på tillfredsställande sätt, och vid en mobilisering skola vi finna, att det blir ytterst svårt att få reda på de värnpliktige. Vi hafva sett, huru det gått vid en hastig mobilisering i andra länder, såsom t. ex. uti Schweiz och Belgien under 1870 års fransk-tyska krig. Man mobiliserade delvis i Belgien, för att försvara sig mot en möjligen inträngande fransysk armé, och i Schweiz för att taga hand om den armécorps, som der gått öfver gränsen. I båda dessa länder gick mobiliseringen mycket dåligt, ehuru Schweiz i storlek ungefär motsvarar provinsen Jemtland, och Belgien, med en fjerdedel större folkmängd än hela Sveriges, icke är större än Småland. Hvilken polisstyrka hafva väl vi att hålla reda på alla dessa beväringssynglingar? Vi hafva en länsman på hvar tredje eller fjerde qvadratmil. och vid en mobilisering blifva landsstatstjenstemännen så öfverhopade med andra göromål, att det blir omöjligt att hålla reda på alla dessa beväringar i åldern mellan 26—32 år, som genast skola ingå i linien. Jag nämner detta icke såsom en anmärkning emot landsstatstjenstemännen, utan vill endast påpeka, att man icke får ställa för stora förhoppningar på dem.

Är det vidare bestämdt, hvar alla dessa permitterade skola vistas? De skola visserligen, antager jag, uppgifva sin vistelseort för sqvadronsbefälet, men få för öfrigt förmodligen uppehålla sig, hvar de vilja. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att dessa värfvade karlar ständigt skola uppehålla sig inom sqvadronsområdet, utan de måste hafva sin frihet att vistas, hvar de vilja, sedan de fullgjort sin två års- tjenstgöring. Det kan ju hända, att de skicka ett brefkort eller en karing till sqvadronsbefälet med uppgift på platsen, dit de ämna begifva sig, men det kan också inträffa att de underlåta till och med detta.

Jag vet, att vid förslaget om beväringens inskrifning ingaf dåvarande krigsministern den förhoppning, att man skulle icke mycket besvära dessa beväringssoldater med anledning af deras anmälningsskyldighet, utan skulle den få ställas på för dem beqvämaste sätt. Om de sålunda underlåta att lemna underrättelse om sin vistelseort, lär det icke blifva lätt att taga reda på dem,

*1) Frågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

i synnerhet i de vidsträckta norra länen, der de gifva sig af till skogarne och hugga timmer eller arbeta vid bergsbruket.

Skulle här blifva fråga om endast en sådan mobilisering, som egde rum åren 1848—49, blefve följden derafsäkerligen genast, att värningen skulle afstanna, och detta skulle ännu säkrare inträffa, om ett krig hotade utbryta. Vi kunna ännu erinra oss, hurusom år 1848 Vermlands fältjägare kommenderades till Vaxholms fästning. Detta väckte stort missnöje i Vermland, och värningen gick derstädes en lång tid illa efter den betan. Svensken är numera pacifierad och vill sitta hemma i lugn och fred.

Nu har man visserligen också sagt, att den indelte soldaten är så godt som värfvad, då han icke sjelf begagnar sitt torp. Men det är lätt att inse den olika ställning, hvaruti en indelt soldat äfven utan torp, befinner sig, jemförd med en af kronan värfvad karl. Om man också, såsom fallet är vid de flesta skånska rusthållen, tager bort torpet och gifver ryttaren understöd på annat sätt, så går det lika gemytligt för sig. Rusthållaren hjälper karlen med råd och dåd och skaffar honom bostad, ofta med en liten jordlapp att odlas; så beskrefs förhållandet af en framstående ledamot af andra kammaren, sjelf skånsk rusthållare. Men männe det äfven skulle blifva så, om kronan öfvertog rusthållsskyldigheten? Jag tror det icke. Rusthållaren hjälper sin ryttare, och om N. N:s ryttare går omkring och drifver sysslolös, blir det en skam för rusthållaren N. N. Rusthållaren hjälper därför sin karl med råd och dåd, men kronans karl bryr han sig icke om. Hela det nuvarande patronatsförhållandet skulle därför försvinna genom det nya systemet. Karlen kan visserligen gå till sin sqvadronschef och klaga sin nöd och möjligen få ett råd, men det är också all hjelp han kan påräkna.

Det är en väsentlig skilnad mellan dessa båda. Den, som har anställning såsom indelt soldat, vet att han för en lång framtid har en bestämd plats. Detta gifver åt honom en viss fasthet, han gifter sig och får en säker inkomst, vare sig han får ett torp eller en viss årslön. Den unge karlen deremot, hvars engagement afser två år och som vet att detsamma ej får räcka längre än allra högst till dess han fyllt 32 år, har naturligtvis ej samma säkerhet. När tiden är ute, kan han väl hafva förtjent litet penningar, men står utan anställning.

Det fordras icke mycket god vilja för att medgifva, att den värfvade soldaten står på vida lösare fötter än den indelte, äfven om denne icke har torp. Hvarför jag detta oaktadt röstat för flera värfvade corpsers uppsättning, har jag i min reservation antydt. Orsaken var den, att det då gäلت att förskaffa försvarsväsendet en om och ringa tillökning i kraft, om än grundvalen ej varit den bästa. Men då frågan nu är att förändra först kavalleriets och sedermera utan tvifvel infanteriets, d. v. s. hela arméns stam på det sätt, nu är föreslaget, då kan jag ej vara med derom.

Jag kommer nu till organisationsfrågan. Här är åtskilligt att anmärka. Att en sqvadron från kronprinsens husarer flyttas till lifgardet till häst, det är bra och har varit länge påtänkt. Upp-

sättningen af tre nya sqvadroner vid Jemtlands hästjägare är också bra. Men fördelen bortskymmes till god del af ett moln. Uppsättningen skall nemligen ej ske förr än om 18—24 år, och under så lång tid kan mycket inträffa, som ej på förhand låter sig beräknas, såsom nya organisationer m. m. Det kan med visshet antagas, att när man väl kommit derhän, skola penningar fattas. Kanske blir det ett hinder mot hela uppsättningen. — Mot borttagande af öfverstelöjtnanten. 1:ste adjutanten och stallmästaren har kavalleriinspektören anmärkt, att man ej utan olägenhet kan minska regementets befäl, emedan officerarnes antal för närvarande icke är större än som är alldeles nödvändigt, helst kavalleriet alltid måste lemna officerare till staber m. m., hvarigenom befälsstyrkan minskas. Chefen för landtförvarsdepartementet har själf framhållit, hurusom ända till dess vi få sex trängbataljoner, hvilket kan dröja länge nog, de andra vapnen och särskildt kavalleriet vid en mobilisering måste lemna befäl till de då oundgängliga trängtrupperna. Det skulle sålunda vara oklokt att, då vårt kavalleri redan förut är knappt utrustadt med befäl, taga bort de tre föreslagna officerarne. Öfverstelöjtnantsplatserna behöfvas, emedan vi eljest icke skulle få mer än två regementsofficerare på hvart regemente; och detta vore ur synpunkten af nödig uppmuntran för de yngre officerarne mindre lyckligt. Med vår nuvarande organisation äro regementena bundna vid vissa landsorter, och deras officerare oftast nödsakade att, om de eljest skola kunna föda sig, använda mycket af sin tid för sin enskilda ekonomi. Officeren blir derigenom bunden vid den ort, der han etablerat sig, och mången förtjent officer, för hvilken plats till avancement ej uppstår vid hans eget regemente, ser sig ur stånd att mottaga en möjligen erbjuden transport till ett annat, på annan ort förlagdt regemente. Det vore derför illa, om tillfälle till befordran inom eget regemente minskades genom regementsofficerarnes förminskning från 3 till 2. Af samma skäl vore det äfven oklokt att draga in en adjutantsplats. Adjutanten är dessutom väl behöflig såsom officer vid trupp, äfven om han i fredstid kan undvaras såsom adjutant. Hvad slutligen beträffar stallmästaren, som äfven skulle bort, så blefve hans ersättande med unga officerare, som gått genom en ridkurs, mindre lämpligt. Stallmästaren skall dressera både remonter och rekryter. Om en ung officer äfven kan vara skicklig i ridning, följer deraf icke att han förstår sig på att derutinnan meddela undervisning på tillfredsställande sätt, och vid en mobilisering är stallmästaren högst behöflig för att i depoterna på så kort tid som möjligt inöfva nya hästar och rekryter.

Vidare skulle sqvadronerna sättas ned till 85 man. Detta antal finner jag alldeles otillräckligt. Tvärtom hade det varit önskvärdt, om vi fått upp sqvadronerna till 100 man, såsom de ursprungligen voro, men det anser man vara för kostbart: i stället minskar man sqvadronernas numerär för att kunna få penningar till uppsättande af de 3 nya sqvadronerna vid Jemtlands hästjägare. Kavalleriinspektören anmärker, att sqvadronerna härigenom skulle vid mobilisering blifva allt för svaga, och att rycka i fält med

ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågasatt för- mindre än 90 man, sedan alla detacheringar äro gjorda, anser han
ändrad orga- ej vara värdt.
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Kavalleriets nuvarande styrka är följande:

effektivt nummer	4,290
anslagna nummer	302
indragna nummer	113
<hr/> Summa 4,705.	

Den nya styrkan skulle blifva 4,250, eller en minskning i numerären, som ej är obetydlig. Hästantalet skulle nedsättas till 460 nummerhästar per regemente. I Danmark är motsvarande siffra 485.

Vidare skulle volontärer i nummer uteslutas. Men volontärer i nummer äro enligt krigsministerns egen utsago af stort värde, och jag håller med derom. Det är af värde att få in några unga män, som hafva genomgått några klasser af elementarläroverken och således hafva fått en något bättre humanistisk underbyggnad. Vid befordran till underofficerare framstår fördelen deraf tydligen. De äro säkrare i fråga om t. ex. räkning och hafva en snabbare uppfattning i allmänhet.

I fråga om öfningstiden och jemförelse emellan den nu vanliga och den för nya stammen beräknade, är att anmärka, att all den öfning våra nuvarande indelta ryttare få efter de 6 första åren är utesluten!

I beräkningen för nya stammen ingå två hela år, hvilket nog är riktigt, men deraf utgöra vintermånaderna en dryg del, och vi veta noggsamt, huru mycket sämre öfningarna kunna bedrivas i högvintern, t. ex. under november och december, än under vår- och sommarmånaderna.

Jag kommer nu till frågan om hästarne.

Det är, såsom kavalleriinspektören anmärker, nog sannolikt, att remonteringen af de nya hästarne blifver bättre, men han tillägger också, att i och med detsamma remonteringsdirektionen söker att få mera kavalleridugliga hästar, blifva dessa också mera ömtåliga. Vår nuvarande organisation lider af det felet, att rusthållarne ej sköta hästarne såsom sig bör, utan använda dem oftast till ganska hårda körsior. Jag hörde nyligen en riksdagsman från mellersta Sverige omtala, huru, under en resa han gjorde, hans skjutsbonde med förnöjelse berättade, att "rusthållsmännen var allra dugtigast, då det gälde timmerkörningen i vintras". Och det är verkligen förhållandet, att dessa hästar oaktadt alla förbud ofta användas till hårda körsior. Men genom en dylik behandling blifva också hästarne förderfvade. Om hästen också ej skulle blifva hvad man kallar utkörd, så han blir styf och hårdmunt samt förlorar sina kavalleriegenskaper. Då redan nu sådana grofva missbruk förekomma, kan man väl då antaga, att rusthållaren skulle sköta kronans häst bättre än sin egen?

Enligt det kongl. förslaget skulle squadronscheferna i detta hänseende utföra erforderlig tillsyn och bära ansvaret. Men med

så stora sqvadronsområden, som nu föreslås, blefve det ingen lätt sak. En folkmängd af 50,000 personer skulle bilda ett distrikt. Sålunda skulle af Upsala län med 94,000 invånare blifva 2 distrikt, Vestmanlands län med 113,000 utgöra 2, Örebro län med 164,000 bilda 3, Hallands län med 119,000 delas i 2 distrikt, Jönköpings län med 173,000 i 3 samt Kronobergs län med 160,000 afvenledes i 3 distrikt. Huru vore det möjligt för sqvadronschefen att inom så betydliga distrikt utföra nödig tillsyn uti ifrågavarande hänseende! Särskildt under vintertiden, i januari, februari och mars, blefve det en svår sak för honom att rida ikring inom sitt vidsträckt distrikt för att taga reda på hästarnes behandling.

I afseende å inridningen af remonterna anmärker kavalleriinspektören:

”efter förslaget skulle de utbildas på ett år, men ridas af andra årets rekryter, som kanske ej dertill alltid äro lämplige, under ledning af en subalternofficer, som ej tjenstgjort på 4 år, utom repetitionsöfningarne, och kanske aldrig förut handhaft ett dylikt uppdrag. Andra årets remonter skola begagnas af rekryterna, och torde deras vidare utbildning ej vinna mycket härpå; tredje året skola de utackorderas för att användas till draghästar och aldrig mera brukas till sitt egentliga ändamål utom under repetitionsöfningarne; ofullständigt utbildade, kunna de aldrig korrigeras, om de erhållit olater; och då de under utackorderingen hufvudsakligast användas till draghästar, blifva de snart styfva och till kavalleribruk deraf otjenlige, om de nu ej blifva mera förderfvade“.

I Danmark är utfodringslagen sträng, men distrikten äro betydligt mindre, hvarigenom också tillsynen öfver hästarna underlättas. Frestelsen att använda hästen till jern- och timmerkörslor är i samma mån mindre, som jern och skog blott undantagsvis förekomma i det landet.

Slutligen tillåter jag mig ännu en anmärkning, nemligen hvad angår det af Kongl. Maj:t föreslagna nya skolsystemet.

Att skolor äro bra äfven för militärer, och att underbefäls-skolorna utträttat mycket godt, vill jag visst icke förneka. Men skolsystemet kan drifvas för långt, och det har på sista tiden varit förhållandet i Sverige, hvarför också en stark reaktion deremot vill göra sig gällande. Man har börjat hylla den åsigten, att hvarje kompanichef bör sjelf uppfostra sin rekryt. Detta är principielt taget det enda rätta. Förhållandet under vårt nuvarande skolväsen är, att kompanichefen ej känner sin karl. Han lär icke känna honom förr, än denne gått genom skolorna och avancerat först till korpral och kanske sedan till underofficer allt på grund af vitsord från skolan. Först då lär kompanichefen känna honom och finner honom kanske då vara fullständigt oduglig. Detta är ett stort fel, som vidlåder vårt nuvarande skolsystem och som ej afhjelpes genom de 20 dagarnes repetitionsöfning. Det förnämsta är och måste vara, att sqvadronschefen känner sitt folk och kan handhafva dess utbildning och sjelf kan ansvara för dugligheten af den som han föreslår till underbefäl.

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Ifrågasattför-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)

Jag kommer nu till frågan om aflöningen. Denna är nedsatt hela raden igenom, från 100 till 250 kronor, med undantag af lönen för intendenterna. Särskildt tänker jag här på sergeanterna. Deras ekonomiska ställning är i allmänhet vid värfvade armén eländig, ofta äro de rent af fattighjon. Gifva äro de alla, och barn hafva de alla.

Sergeantens lön är nu 360 kronor, tjänstgöringspenningar 200 kronor, 60 dagars aflöning 24 kronor och beklädnad 120 kronor. summa 704 kronor, hvartill kommer nummerlön, som jag från ett husarregemente fått uppgifven till 175 kronor, och 60 dagportioner 33 kronor, tillsammans alltså 912 kronor. Enligt nya staten skulle det ställa sig så, då af 15 sergenter 7 årligen kommenderas i skolan:

lön.....	360	
tjänstgöringspengar.....	200	
40 dagars aflöning.....	16	
beklädnad.....	120	696
40 portioner à 0,55.....	22	718: —
i skolan $7/_{15} \times (0,55 + 0,46) \times 320$		141: 83
		Summa Kr. 859: 83

således en verklig minskning af i medeltal per år 53 kronor, hvilket är känbart för en sergeant. Men icke nog dermed. Han skall hvartannat år tjänstgöra under hela året och hvartannat år är han ledig utom 20 dygn. Men hvad skall han då taga sig till under mellantiderna? Omöjligt kan han få någon fast anställning med rättighet att vara frånvarande hvartannat år. Byta och få någon i sitt ställe under så korta perioder kan han icke. Med ett ord, denna klass af underofficerare skulle få det mycket dåligt, rent ut, som man säger. blifva slagna till slantar. Icke heller skulle tjensten vinna på en dylik hvartannat år återkommande tjänstgöring. Resultatet blefve säkerligen, att hvarje regemente finge två olika kategorier sergenter, den ena som gjorde ständig tjenst alla år, den andra som aldrig gjorde tjenst utom under de 20 dagarnes repetitionsöfningar. Men sådant kan ej öfverensstämma med organisationsplanen.

Hvad slutligen kostnadsförslaget vidkommer, så skulle jag för min del kunnat vara med om att slå i hop anslagen och öfverlemna dem till Kongl. Maj:t såsom ett reservationsanslag, men den tid af 24 år, som förslaget afser, är allt för lång. Under denna tidrymd hafva vi många riksdagar och sannolikt äfvenledes många krigsministrar. Jag misstänker, att när några år gått, visar det sig, att kostnaderna stigit och beräkningarna varit för knappa. Mycket ovisst kan vara, om Riksdagen då vill på god tro öka reservationsanlaget. Afslås en begäran derom, då nödgas man inskränka antingen öfningstiden, som tvärt om borde ökas, eller värfningen, hvaraf skulle följa en mängd vakanser. Jag befarar att redan nu kostnadsberäkningarna äro för knappa. Atminstone är det fallet med ett par poster, som jag närmare kan bedöma.

Underhållet för etablissementen för 8 bataljoner — lifgardets

till häst och kronprinsens husarers kaserner skola såsom hitintills utgå af annat anslag — är uppfördt till endast 30,000 kronor per år, beräknadt till $2\frac{1}{2}$ proc. af ett anläggningsvärde, som skulle uppgå till endast 1,200,000 kronor. Men detta senare värde gör endast 150,000 kronor per hvarje bataljonsetablisement, hvilket ovillkorligen är mycket för litet. Såsom jämförelse med hvad kavallerietablisementen under de senaste åren kostat i underhåll får jag anföra, att

hästgardets kostat i medeltal för 1886, 87, 88.....	12,425
kronprinsens husarers i Malmö	5,629
dito dito i Helsingborg.....	10,025
Summa	28,079

för endast 2:ne bataljoner.

Utgifterna för ved och ljus äro upptagna till 10,000 kronor. men för åren 1886, 87, 88 hafva de utgjort

för lifgardet till häst.....	7,179
för kronprinsens husarer.....	8,280
Summa	15,459.

Enligt noggranna beräkningar inom arméförvaltningens fortifikationsdepartement kunna utgifterna för ved och ljus (ej gas som är mycket dyrare) för en skola af 172 man och 216 hästar ej beräknas lägre än till 4,000 kronor, d. v. s. för 8 bataljoner till 32,000 kronor. De öfriga siffrorna har jag ej försökt att närmare kontrollera.

På dessa skäl har jag kommit till det resultat, att jag icke anser mig kunna understödja Kongl. Maj:ts förslag, på samma gång jag upprepar, att jag icke skall vägra gå in på ett förslag, som jag finner vara militäriskt tillfredsställande.

Herr Hedlund: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag ber att genast få förklara, att jag ämnar yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och detta trots den stränga kritik detsamma fått af den nästföregående sakkunnige och rättrådige talaren. Jag hoppas dock att icke i denna kammare blifva missförstådd i den mening, att jag skulle vara en vän af militarismen, denna vårt århundrades farligaste civilisatoriska symptom. Kommer icke snart ändring i detta system, hvilket jag dock hoppas skall en gång ske derigenom att militarismen krossas af ingenjörsvetenskapen, så äro vi inne på samma punkt som en gång det romerska kejsardömet, då öfvermodiga legioner dikterade lagar för det väldiga samhälle, som herskat genom dem, men som nu, sjelf krossadt af barbarerna, föll sönder.

Jag är således ingen vän af militarismen, men har jag att göra med militära organisationsförslag, måste jag se dem ur militärisk synpunkt. Att använda stora summor på en organisation, som ej uppfyller sitt ändamål, anser jag vara de sämst använda penningar i världen. Vi må kunna uppoffra rätt mycket åt en stor tradition, ja, till och med åt stora slagord, det är sant, men

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

vi hafva ej rätt att göra det, då det gäller stora summor, för hvilka bättre ändamål kunna vinnas.

Vår gamla indelta armé är en i grunden föråldrad institution såsom militärisk organisation betraktad, och hvad i det hänseendet gäller om indelningsverket i sin helhet gäller framför allt och i främsta rummet om vårt indelta kavalleri. Från statsrådsbänken hafva så giltiga skäl för den uppfattningen blifvit framdragna, att jag blott skall derom upprepa några få ord, men med starkare betoning.

Den första stora bristen hos det indelta kavalleriet, en brist hvilken äfven för icke-militärer är i ögonen fallande, är att det icke har någon reserv. Man kan tänka sig infanteriet utan reserv, då den ju kan tagas ur de mindre öfvade värnpliktiges klasser, men att hafva ett kavalleri, som under vår tid kräfver så stor öfning, utan någon reserv eller ersättningstrupper är en orimlighet. Då kriget kommer och döden rasar, huru skola då de fallnes leder ersättas, då man hvarken har reserver eller ersättningstrupper i depöterna? Det dyrbara vapnet är helt enkelt ointetgjordt, och de stora summor, vi offrat derpå under årtal, hafva varit onyttigt använda.

Här talades nyss om jernvägar. Jag tillät mig hviska i min grannes öra, att statsutskottet väl mycket prutat på anslagen. Om en vagn behöfver 3 hästar för att dragas fram, kan jag då minska detta antal? Ja visserligen, men då kommer vagnen ej ur stället. På samma sätt förhåller det sig med militära organisationer. Jag måste sätta dit så många hästar, som behöfvas, ty i annat fall äro penningarne bortkastade.

Så kommer äfven bristen på militära öfningar, en sak, som tillräckligt framhållits af militärer, och hvari jag fullkomligt instämmer. Det har sagts från statsrådsbänken, att det är ett ypperligt materiel. Mine herrar, icke vill jag nedsätta svenska folket, men jag säger om våra indelta soldater: "dig söfver smickrets röst". Jag har sett dessa indelte soldater så väl på exercisfälten som i hemmen, och — jag måste upprepa ordet — det förvånar mig att det såsom allmän regel anses vara ett ypperligt militäriskt materiel. I alla fall äro de icke ypperligare än andra folk och behöfva nog bearbetning för att nå målet. Här har nu föreslagits 2 år, och äfven den, som är emot den längre öfningstiden och tror att den af våra militärer drifves upp för högt, lærer väl ändock icke kunna anse, att två års krigsskolor för rytteriet, synnerligast då det gäller utbildning till underbefäl, är för mycket.

Men der ligger stor vikt på, huru skolorna äro organiserade samt huru de skötas. Vi hafva dock lyckligtvis kommit derhän, att det är icke endast det rent militära, som der öfvas, utan att äfven den allmänt borgerliga bildningen blir der tillgodosedd. Tyskland skulle helt visst aldrig kunna bära sin ofantliga militärbörda, om ej dess militärskolor äfven åstadkomme ett visst mått af allmän bildning för det borgerliga lifvet. Skulle de tyska kasernerna vara hvad våra värfvades kaserner varit under långa

tider, så hade Tyskland varit förloradt; men lyckligtvis för detta land har förhållandet i detta afseende der varit annorlunda.

Man säger att vi icke hafva allmän värnpligt. Hafva vi då icke denna pligt? Jo, mine herrar, vi hafva det ända sedan 1810, men så illa har det varit bestäldt dermed, att vi under flera tiotal af år uppbådat årligen flere tusental, som ofta fått gå milslånga vägen till exercisplatserna, för att uppföra mycken tid och möda. utan att de hafva ens en tillstymmelse till organisation, utan skymt af militärisk ordning. Det är som en gammal general en gång yttrade: "vi hafva haft en fältherre på tronen i många år, men det oaktadt hafva vi en bevärning utan skymt af organisation". Är det bättre nu? Jag har hört sägas, att så skulle vara. Vi hafva sex årsklasser, afsedda att samverka med stammen; äro de organiserade derefter? Och så hafva vi sex klasser för den blifvande landstormen; huru långt har man hunnit med deras ordnande?

Vi hafva således tolf årsklasser af värnpliktige, och i krig betyder det lif och blod. Men herrar militärer förblanda värnpligt med värnpliktöfningar, det är felet. Men det är en svår missuppfattning.

Ett annat missförstånd ligger i ordet *värffning*. Från statsrådsbänken har yttrats att, det kongl. förslag, som nu föreligger, skulle vara ett värffningssystem. Men jag vågar påstå, att det *icke* är det, såvida det icke skötes på ett dåligt sätt. Hvad förstå vi då med värffning? Jo, der skickas ut någon af underbefälet, han går ut i bygderna, dricker med pojken, gifver honom lega, kontraktet skrives under, och så är han fast för den aftalade tjänstetiden. *Detta* är värffning.

Men om anställandet skedde riktigt, skulle det enligt mitt förmenande gå så till, att när ungdomen samlades till sitt första bevaringsmöte, borde befälhafvaren tillkännagifva, att de, som under den förestående öfningstiden betedde sig bra och visade militärisk duglighet, skulle få den stora hedern att kunna anställas som stamsoldater. Det skall icke ställas som en half bestraffning att blifva soldat, nej, det bör anses som en ära, en utmärkelse, liksom det äfven är en ekonomisk fördel, ty de förmåner, som erbjudas, äro verkligen stora, när de jemföras med vanliga kroppsarbetares vilkor. Här föreslås ju utom 40 kronor i lega 10 kronor i månaden och dertill allting fritt: husrum, föda och kläder. Det finnes näppeligen någon arbetare på landsbygden, som har så goda vilkor. Om skolorna skötas riktigt, skulle det blifva en öfversvämning af folk, som ville dit. Kommer så härtill undervisningen och medvetandet att kunna blifva något mer i lifvet än en arbetare under hårda vilkor, så är det fara värdt, att det strömmar för *mycket* folk till dessa skolor, hvilket äfven skett på ett och annat ställe i landet, efter hvad jag hört. Jag har nemligen bland annat af närmaste man fått den uppgiften, att när trångbataljonen behöfde 125 man, så skedde icke värffning, utan man utfärdade en annons och i stället anmälde sig tusen man. Nu medgifver jag, att för påföljande år den s. k. "rekapitulationen" kan möta svårigheter. Men hvarför nyttja det ordet? En

*Frågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

svensk man "kapitulerar" icke, ännu mindre rekapitulerar han. Han anställles för ytterligare tid med bestämda skyldigheter. Det skall tillkännagifvas för honom, att han, efter genomgången krigsskola, må kunna infinna sig till repetitionsöfningar under 20 till 30 dagar under loppet af 3 till 4 år mot en god ersättning derför, och derpå bygges skriftligt aftal, som ej må kallas "rekapitulation". Men så kommer svårigheten, att han icke infinner sig. Han skall visserligen adressföras, men nu säges af män, som förr i tiden mycket ifrade för detta system, att det blott blir på papperet. Detta har här i kammaren ytterligare betonats, något, hvilket likväl förr, när det förutsades af mig och andra, betraktades som illasinnadt tal. Jag tror dock, att om man säger till det ur skolorna utgående manskapet: "I skolen få den och den ersättningen för att komma hit 20 å 30 dagar", så ligger det i mannens eget intresse att infinna sig. Hufvudsaken för att få rekryter vid våra militära skolor och att få dem att fortsätta vid repetitionsöfningarne är, att de få bestämd tjänstgöring och icke, såsom här i Kongl. Maj:ts proposition ifrågasatts, kunna inkallas efter godtycke. Mannen skall icke anställas på det nuvarande viset på vissa år för att, såsom det heter, "tvångspermitteras" den största delen af tiden. Hvarför gifva det denna form? Det har visat sig stora olägenheter häraf vid göta artilleri; t. ex. Mannen har sagt: "Jag är ju soldat; jag kan icke svälta under permissionstiden, låt mig komma in i kasernen, och man har måst i många fall villfara hans begäran. Bättre är då att i aftalet säga: "Du har att inställa dig 20 till 30 dagar vid den och den tiden, under 3 eller 4 år, med den och den betalningen för denna tid. För öfrigt har du att sköta dig sjelf". Der fins en annan form, som jag anser lämplig. Med de unge män, som ännu ej uppnått bevaringsåldern, kunde aftalas, dels att de i allt fall skulle fullgöra sin värnpligt under den stadgade tiden, dels att de för denna tid finge den för repetitionsöfningarna fastställda ersättningen. Det kunde bero af omständigheterna. Jag hyser således för min del icke den ringaste farhåga för att, om det ställes rätt, och folket rätt behandlades i de militära skolorna, det skall komma att saknas rekryter vid det nu föreslagna systemet.

Krigsministern räknade på reserv för kavalleriet efter den nya ordningen af 3,000 man. Jag kan icke förstå, att det skulle blifva så litet, då man ju har nämnda sex åldersklasser för denna reserv. Antager man den indelte ryttarens tjänstetid till i medeltal 20 år och beräknar rekrytbildningstiden till två år, så kan man krigsbilda tio gånger mera folk än nu, och der gifvas mycket folk till reserven.

Så få vi icke glömma officerarne! Hvad hafva våra indelte officerare egentligen att göra? Kan man räkna på, att de kunna bibehålla sin skyldighet som militärer med så liten öfning? Jag talar då, märk väl, ej om de garnisonerade officerarne. Jag har haft tillfälle att på nära håll se hvad en dansk officer har att göra. Man häpnar öfver huru de få anstränga sig, och detta mot lägre aflöning än våra officerare.

Blott ännu några ord till undvikande af missförstånd, om det materiel, som den indelte soldaten erbjuder. Han kommer till befälet med sitt frejdbetyg och läkarebetyg, och befälet måste taga honom antingen han är duglig eller ej, antingen han är villig, och lydaktig eller en istadig krabat. Det måste vara ett godt folk som det svenska för att sådant skall gå för sig. Men icke förty kan det, under vissa tider, vara mycket svårt för rotehållaren att anskaffa soldat. För icke så lång tid sedan måste en rote vid Bohusläns regemente bjuda en karl femhundra kronor i lega i stället för det vanliga beloppet, 15 å 20 kronor.

Indelningsverket var, när det grundades, byggt på helt andra förhållanden än de nuvarande. Då utgjorde roten ett hemman, som egdes af en enda bonde, hvilken höll soldaten eller måste gå själf. Nu äro dessa hemman till största delen skiftade i flere lotter, hvaraf följt många orimliga förhållanden. Jag hade en lekkamrat i Skåne, som hade — jag tager siffrorna ej så noga — omkring en tjugonedel i hvar och en af tjugu ryttare. Han hade således sammanlagdt en ryttare att uppsätta, men fördeladt i tjugonedelar. Då skulle man anskaffa mundering, köpa hästar m. m. och så skulle man samlas ett hundratal personer för ändamålet, och samkvämet kostade ofta mer än hela uppköpet. Detta system kunde hafva varit tillfredsställande, när det grundlades — det medgifver jag villigt. När man ser på kartan öfver förlägningsområdena för de indelta regementena, så är det något storartadt: infanteriet kantonneradt i mindre områden, och så kavalleriregementena, som sträcka sig öfver de större områdena — det är något storartadt, men förhållandena äro allt för olikartade nu mot fordom, att systemet skall kunna vara längre hållbart. Vi måste både af ekonomiska och militära skäl gå in på en ny väg, och denna väg ligger, i min tro, utstakad i hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit i fråga om det indelta kavalleriet. Det må vara detaljer i detta förslag, som böra vara annorlunda, men derom kan Kongl. Maj:t efter vunnen erfarenhet inkomma med förändringsförslag till Riksdagen, om så behöfves. Jag vill för min del vida hellre gifva mera penningar för en institution, som duger något till, än offra en mindre summa för en, som icke uppfyller sitt ändamål. Krigsministern anmärkte riktigt, att Kongl. Maj:t fått en mängd förslag förkastade, och det kan icke sägas med annat än vemod, men kastar man hela skulden därför på Riksdagen och särskildt Andra Kammaren, så bör man icke glömma, att det stora förslaget, som framlades 1883, blott hängde på ett par röster i denna kammaren, och om, såsom jag tror, det nu föreliggande förslaget icke har stor utsigt till framgång i denna kammare samt man lägger ett nytt blad till de föregående besluten härom och räknar Riksdagen detta till last, så bör man icke upprepa den gamla lexan, att skulden här för ligger hos den svenske bonden, som, uti sin brist på fosterlandskärlek, vägrar att bringa de för fäderneslandets försvar nödvändiga offren.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag.

Frågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Herr vice talmannen: Jag har såsom ledamot i denna kammare detagit i behandlingen af alla de arméorganisationsförslag, om hvilka vi i dag blifvit erinrade, men därför har jag icke medverkat till afslag å desamma. Tvärtom har jag lifligt intresserat mig för framgången af såväl 1871 som 1877 års förslag, dock erkänner jag villigt, att vid åtskilliga af de öfriga jag medverkat till afslag. Den grundsats, som jag följt vid pröfningen af alla dessa viktiga frågor, har varit den, att när förslaget inneburit en verklig förbättring af vårt försvar, så har jag understött detsamma, äfven om man måst erkänna, att det icke varit allt, hvad man kunnat önska, men har deremot förslaget varit ett språng i det obekanta, har jag alltid röstat deremot och till den senare arten af förslag nödgas jag hänföra det nu föreliggande, likväl med den skilnad att här icke saknas en erfarenhet, ehuru denna erfarenhet icke är till fördel för den del af förslaget, som är viktigast, nemligen den del, som afser manskapets anskaffande. I det afseendet har krigsministern med en öppenhet, som förtjenar allt erkännande, vid remissdebatten medgifvit, att vid de regementen, der den metod, som här blifvit föreslagen, varit tillämpad, icke lyckats så alldeles väl, ehuru han tillika yttrade, att man kunde hoppas, att det skulle gå bättre, sedan man tillämpat den längre. Men vid sådant förhållande har jag för min del ansett, att det icke vore rådligt att gifva samma grundsats en så vidsträckt tillämpning, som den skulle få enligt det kongl. förslaget, utan att det vore bättre att åtminstone vänta, till dess man genom ytterligare försök vunnit en erfarenhet, som vore uppmuntrande. I öfverensstämmelse med denna uppfattning, och då jag alltid ansett, att Riksdagen icke bör uttala mer än hvad vid hvarje särskildt tillfälle är behöfligt, kan jag icke instämma i den motivering för afslag, som utskottets majoritet framställt, en motivering som upptager åtskilliga stridsfrågor, som det icke synes mig nödigt att vidröra. Jag hade trott, att man i motiveringen skulle kunna hålla sig till hvad som är obestridligt, nemligen den betänkligheten att, innan varaktig erfarenhet vunnits, gifva sig in på denna väg. Jag ber att få, innan jag läser upp det förslag till motivering, som jag jemte andra ledamöter af statsutskottet för vår del omfattat, fästa uppmärksamheten derpå, att, då Kongl. Maj:t alltid i en skrifvelse skall hafva svar på sin framställning, vare sig det blir afslag eller bifall, motiveringen här är af stor betydelse och alltid bör med varsamhet behandlas. Med afseende härå hemställer jag, att kammaren ville, med underkännande af utskottets motivering, antaga det förslag, som innefattas i min vid utlåtandet fogade reservation, hvilket förslag är af följande lydelse:

“De grunder, hvarpå Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition är byggd i fråga om manskapets anskaffande, äro hufvudsakligen de samma, som sedan 1886 tillämpas vid en del af de värfvade regementena. Då således endast en kort tid förflutit sedan denna

tillämpning började, och någon samlad erfarenhet ännu icke kunnat
 vinnas om detta anskaffningssätts lämplighet eller om möjligheten
 af att ens vid den värfvade armén kunna åtdetsamma gifva en
 vidare utsträckning, anser utskottet det icke vara rådligt att gifva
 samma grunder en så omfattande tillämpning, som nu är föreslaget,
 och hemställer förty, utan att ingå i pröfning af förslaget öfriga
 delar, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna
 Riksdagens bifall.

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
 (Forts.)

Herr Boström, Filip: Då jag deltagit inom statsutskottet i detta ärendes behandling, och då jag dessutom haft den äran att tjena vid ett af de indelta kavalleriregementen, som fråga nu är att förändra, anhåller jag att få med några ord angifva min ståndpunkt i denna fråga. Här finnes på sid. 7 i statsrådsprotokollet omnämndt, att 1885 dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet ansåg, att en ombildning af detta vapen borde ifrågakomma först sedan åtgärder vidtagits i och för artillerivapnets utveckling, till hvilka förslag samma år förelades Riksdagen. Efter de upplysningar jag erhållit om huru dessa försök utfallit, synes det mig otvifvelaktigt framgå, att det är farligt att i allt för stor utsträckning framgå på denna väg. Det har uppstått så många vakanser inom artilleriet, att det är att befara, att så äfven skulle ske inom kavalleriet. Det har äfven talats om det nuvarande kavalleriets dåliga beskaffenhet — dess öfningar vore icke fullgoda, och bevakningstjensten och rekognosceringen lemnade mycket öfrigt att önska. Det kan så vara, men jag tillåter mig anföra, att vid 1886 års fälttjenstöfningar, då det värfvade kavalleriet opererade mot det indelta, den allmänna opinionen var ense derom, att det senare låg öfver det värfvade. Jag tror således, att de ganska väl kunna mäta sig med hvarandra.

Så kommer frågan om reserven! Jag erkänner, att här ligger det nuvarande kavalleriets svagaste punkt. Jag fruktar dock för, att den reserv, som genom det föreliggande förslaget skulle tillföras kavalleriet, vid en blifvande mobilisering ej skulle så lätt kunna påträffas.

Det yttrades från statsrådsbänken, att de koncentrerade öfningarna skulle vara fördelaktigare än de, som nu ega rum inom det indelta kavalleriet. Jag undrar emellertid, om icke en för yrket intresserad person, som får öfva sig 3, ja ofta 4 exercis-skvadroner å rad, icke derunder hinna mycket bättre smälta hvad han lärt än den unge rekryten, under de två år han ligger i perpetuel tjenstgöring. Jag tror, att som öfningarna nu bedrivas, kommer man längre.

Det yttrades vidare, att en del af hästarne skulle kunna utackorderas till artilleriet och trängen. Detta gör mina betänkligheter mot förslaget ännu större.

Det har äfven talats om truppens brist på intelligens. Under den tid, jag tjänade, blef jag ofta öfverraskad öfver karlarnes goda intelligens. Jag erkänner visserligen med herr krigsministern, att af denna trupp svårigen uppammas dugliga underofficerare, såsom

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

vid de värfvade regementena. Men om också karlarne icke duga till underofficerare, så kan man till annat underbefäl, korpraler och vice korpraler, icke få bättre. Det yttrades vidare, att dressyren var brådstörtad. Detta är äfven min uppfattning, men det kan lätt hjälpas. Förhållandet är, att de remonter, som komma in på sitt första möte, nu äro ett år yngre, än då jag tjänade. Då gick så till, att hästarne, som fyllt fyra år på våren, medtogos på regementsmötet, der de då endast motionerades. Nu deremot dresseras de redan vid 4 års ålder, och jag erkänner, att de härunder lätt kunna tagas för hårdt. Men jag tror, som sagdt, att detta lätt skulle kunna afhjelpas, om man återginge till det gamla sättet att låta dem stå öfver ett år, då de utan skada kunna underkastas den forcerade dressyren.

Det har äfven talats om på sid. 11, att det vore lätt för dessa kavallerister att få lagstadd tjänst. Det befarar jag icke blir så lätt. Jag är nemligen öfvertygad om, att de 20 dagars repetitionsöfningar, som nu äro föreslagna, snart komma att visa sig otillräckliga, och på samma gång ökas svårigheten för en sådan karl att få lagstadd tjänst. Jag tror, att de blifva mer eller mindre lösa under denna tid.

Herr Hedlund påstod — och dervid tror jag han öfverdref — att kavalleriet icke skulle fungera och att det skulle visa sig odugligt. Jag påstår att det skulle fungera ganska väl och lika väl som det värfvade, om krig skulle uppstå. Man bör icke döma för hårdt. Herr Hedlund har också förvänat sig öfver att det kan finnas personer, som vilja skryta öfver kavalleriets ypperliga materiel. Den som känner denna materiel måste erkänna dess ypperliga beskaffenhet. Krigsministern sade vid remissdebatten: "Då man emellertid ser på de olika facerna af en värfvad armés förhållanden, kommer man till det resultat, att alla dessa sätt äro dåliga därför, att de äro osäkra och dyra."

Jag tror också, att det nu föreliggande förslaget att ombilda kavalleriet är osäkert, och jag kan därför ej vara med derom. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till hvad utskottet här hemställt, dock med den motivering, som herr von Ehrenheim föreslagit.

Friherre Barnekow: Jag skall bedja att få vända mig till kammarens vice talman. Han begärde proposition på sin reservation, som han uppläste. Jag skall endast be att få tillägga, att jag anser den till fullo vederlagd så väl af krigsministern som af den general, som här först hade ordet från denna plats, ty de upplyste båda två, att det icke för närvarande var några vakanser i värfvade kavalleriet, och då det sålunda visat sig, att systemet varit fördelaktigt, anser jag reservationen vederlagd.

Jag skall vidare be att få yttra mig mot den andre talaren. Han började med att säga, att denna fråga var af ekonomisk art. Ja, det är det, som är så sorgligt. Den är också en skattefråga och därför är den så svår att lösa. Det är det så mycket bepri-

sade indelningsverket, som just är skulden härtill. Den siste ärade talaren sade, att han haft den äran att tjena vid ett indelt kavalleriregemente, och jag har också haft den äran, men jag vågar dock påstå, att den institutionen tjänat ut sin tid. Den har haft sin tid och var utmärkt, när den först inrättades, men nu tror jag icke den är lämplig. Jag skall gå något längre, jag skall gå så långt, att jag påstår, att hade vi icke haft indelningsverket, skulle vi i närvarande stund haft en stark arméorganisation, jemförlig med den öfriga världens. Indelningsverket har lärt vårt folk att man eger rättighet att betala för en skyldighet, hvarför man borde offra sitt lif. Detta är farligt, och deraf kommer det att vårt folk är så motsträfvigt att ingå på värnpligt. För detta hafva vi enligt mitt förmenande att tacka indelningsverket, och jag tror att vi aldrig kunna utplåna denna uppfattning hos svenske medborgare, utan att vi gå in på den väg, på hvilken krigsministern här slagit in. Han vågar nemligen antaga ett mindre starkt försvar i den tron, att svenska folket skall bidraga med penningar eller på annat sätt, då det behöfs. Om vi icke våga hysa detta förtroende till det svenska folket, så tror jag, att vi aldrig få en stark arméorganisation, med mindre vi få en annan läromästare, kriget. Jag var närvarande 1878, då jag satt som suppleant i särskilda utskottet. Jag hörde då från den militäriska sidan samma fordringar, som den andre talaren här framstälde. Militärerna sade: "vi antaga det icke, om vi icke få det och det, om vi icke få så och så lång tids öfningar", o. s. v.

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

För min del tror jag det blir nödvändigt, om vi vilja hafva ett starkare försvar, att så småningom öfvergå till detsamma och ej begära för mycket genast.

Jag skall ej mycket inlåta mig på organisationen, ty, såsom jag nämnde förra gången, detta är en fråga, med afseende på hvilken man sedan kan göra nödiga rättelser. Jag skall endast beröra en sak, som en föregående talare bragt på tal. Han sade, att det skulle vara ett svårt och stort fel, om man toge bort, såsom är föreslaget, öfverstelöjtnantsplatsen vid åtskilliga bataljoner. Jag har sjelf varit militär, och ehuru jag icke hann längre än till underlöjtnant, hade jag tillfälle att reflektera öfver och lära mig förstå, att det kunde vara nog med två regementsofficerare vid en bataljon. Jag har ej heller i dag hört annat skäl anföras, än att man icke skulle kunna befordra avancementet utan öfverstelöjtnantsplatserna, och då kom jag till den slutsatsen, att öfverstelöjtnanterna äro till endast för att befordra avancementet, icke för att tjena regimentet. I vidare mån inlåter jag mig icke på organisationen, ty, äfven om den ej nu är fullständig, kommer den att förbättras, allt efter som systemet vinner förtroende.

Hvad hästarnes vård angår, yttrade jag vid remissen, att den skulle blifva bättre än nu, och jag är fortfarande af samma mening.

Jag vill emellertid ej längre taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, då tiden är så långt framskriden, och jag tror för öfrigt, att det ej skulle tjena mycket till, ty frågan är redan afgjord, och

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

resultatet tror jag mig veta i förväg. Jag ber endast till sist att få uttala den uppfattningen, att jag hyser en innerlig öfvertygelse, att detta förslags grund är den enda, på hvilken vi kunna komma till en annan organisation, och att derest vi ej nu antaga förslaget, orsaka vi endast uppskof i saken. Jag vill nemligen uttala den åsigten såsom min, att förr eller senare skall kammaren, om den vill fatta något beslut till förswarets förbättrande, nödgas ingå på detta system. Man säger visserligen, att det är farligt därför, att det ej finnes någon garanti för dess bestånd, och jag hörde samma tal både 1878 och 1883, men ändock synes det mig vara en bättre garanti, att hela svenska nationen står bakom, än hvad en rust- och rothållare i Göinge härad i Skåne kan vara. Han är bättre, säger man, därför att om han ej kan skaffa karl för rusthållet, tager man hans egendom som pant. En vacker grundsats för staten att handla efter! Jag vill dock hålla före, att det svenska folkets fosterlandskärlek är bättre garanti.

Jag anhåller om bifall till den af herrar Sven Nilsson m. fl. inom utskottet gjorda hemställan.

Herr Abelin: För den mening jag hyllar i den föreliggande frågan hafva så väl i en till utskottets förslag afgifven reservation och i synnerhet uti kavalleriinspektörens vid betänkandet fogade utlåtande som ock under debatten så många öfvertygande skäl blifvit anförda, att jag ej kan hafva något nytt sådant att tillägga. Frågans stora vikt bjuder mig emellertid att icke vara endast en tyst åhörare af debatten. Jag skall dock hålla mig blott till det som närmast föreligger, eller frågan om utbytandet af det nuvarande indelta kavalleriet mot det föreslagna värfvade, och fatta mig helt kort. Då man gör sig reda för, hurusom redan vid 1885 års riksdag de mest allvarliga, på erfarenhet grundade betänkligheter uttalades mot de grunder till förändrade aflönings- och tjenstgöringsförhållanden vid de värfvade garnisonerade trupperna, som dåvarande chefen för landförsvarsdepartementet framlade i sitt bekanta principbetänkande, då man vidare erfar, hurusom dessa grunder i deras tillämpning visat sig högst otillfredsställande och af denna anledning icke kunnat genomföras på mer än en del af de garnisonerade trupperna, och då man slutligen får kännedom om att, i fråga om dessa grundens tillämpning å det indelta kavalleriet, den embetsmyndighet, som har att öfvervaka kavallerivapnets öfningar och i sin mån är Kongl. Maj:t ansvarig för dess tjenstduglighet, på det bestämdaste uttalat sig deremot, så frågar man sig ovilkorligen, hvilka omständigheter, som vid så många sammanlöpande ogynsamma förhållanden kunnat föranleda framläggandet af förevarande förslag. Man frågar sig: är det indelta kavalleriet så i grunden ohjelpligt, att man, snarare än att bibehålla denna institution, för hvars upprätthållande man eger den säkraste borgen uti sedan ålder pröfvade lagfasta bestämmelser, kan eller bör besluta sig för en organisation, som, jemte sina många brister i öfrigt, ej lemnar den ringaste garanti för sin fortvaro. Man har dock erkänt och man erkänner villigt — jag har med glädje för-

nummit samma erkännande från statsrådsbänken — att rusthållsinstitutionen ej blott visat sig mäktig att uppehålla truppens numerstyrka, utan äfven uppsatt en trupp, som i moraliskt och disciplinärt afseende kan jämföras med den bästa, och jag vill härtill lägga det påstående, att individen inom denna trupp är fullt ut lika mottaglig får undervisning som individen inom hvarje annan trupp.

Hvad är det då, som skulle göra det indelta kavalleriet så omöjligt? Jo, säger man, det har ej magt att utsvälla, det saknar reserv, dess manskap är för gammalt, och det saknar öfning. Härpå skulle jag vilja svara, att det är mycket *ovisst*, huruvida det ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet. (Forts.)

varande nya kavalleriet kan under normala förhållanden med antalande af all dess förmåga att svälla ut, uppehålla samma numerär af stamstyrka som det nuvarande kavalleriet, men att det deremot är fullkomligt *visst*, att, derest rekryteringen under en följd af år skulle slå fel, det nya kavalleriet icke skulle kunna uppbringa sin stamstyrka till på långt när samma numerär, som det nuvarande kavalleriet kan uppställa. För vinnande af nödig reserv måste följaktligen det nya kavalleriet lika mycket som det gamla se sig hänvisadt till de vid kavallerivapnet inskrifna värnpliktige. I fråga om den öfverklagade åldern bland manskapet vid det indelta kavalleriet, vågar jag påstå, att den väsentligen öfvervägande delen deraf befinner sig i sina bästa, för kriget mest lämpliga år, och att de få man per sqvadron, som inträdt uti en ålder, då den önskvärda rörligheten kunde vara i ett betänkligt aftagande, och för hvilka vid en mobilisering väl alltid bör kunna finnas lämplig användning, i allmänhet äro egnade att gifva stadga åt och underhålla en god anda inom truppen.

Då man såsom skäl för det indelta kavalleriets afskaffande anför, att manskapet har för liten öfning, förekommer det nästan, som om man afsigtligt blundade för det faktum, att intet hinder möter att gifva den indelte kavalleristen en efter tidens fordringar fullt tillfredsställande utbildning, och detta numera, sedan anskaffningen och underhållet af ryttarnes beväpning och beklädnad samt öfriga persedlar uteslutande besörjes af staten, utan att någons rätt derigenom trädas för nära, och rusthållaren drabbas af ökad tunga.

Der man åter framhåller orättvisan i bördorna såsom skäl för indelta kavalleriets afskaffande, der drifver man en efter mitt förmenande lika orimlig som ohållbar sats. Det är hvar och en bekant, huru rusthållsinstitutionen från början tillkommit och huru- som rusthållen, för de besvär de utgöra, erhålla vederlag af kronan. Sjelfva Skåne, som synes vara mest vanlottadt i detta fall, torde ej hafva skäl till all den klagan, som derifrån förspörjes. Det är nemligen att märka, att rusthållshemmanens egen storlek lagts till grund för rustningen och att, då rusthållen i Skåne voro i sådant hänseende väsentligt bättre lottade än rusthållen i det gamla Sverige — taxeringsvärdet af de förra utgjorde i medeltal ungefär dubbla beloppet af de senares — de till rusthållen anslagna augmentsräntor, som utgå efter kronovärdis, till följd deraf måste

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

ega en endast ringa betydelse; men att deremot en högst väsentlig sådan kan tillmätas rusthållshemmanens egna räntor, som rusthållen egt hos sig behålla. Detta är en omständighet, som man gärna förbiser, men som är afgörande vid bedömande af huru vida ersättningen för rustningen motsvarar rustningsbördan.

Det vore mycket annat jag kunde vilja säga, men då det redan blifvit berördt af föregående talare eller af kavalleriinspektören i hans återopade yttrande, bör jag sluta. Vill man nu äntligen göra sig af med indelningsverket, må man då se till, att man i stället får den i så fall enda lämpliga formen för vårt försvar, en stark och väl ordnad allmän värnpligt, men må man icke, så länge vi äro hänvisade till stamorganisationsformen, den af många icke utan skäl ogillade formen af "stam och beväring", utbyta en på säkra och bepröfvade grundvalar hvilande stamtrupp mot en på lös och osäker grund organiserad sådan. Af hvad jag redan yttrat framgår, att jag ej kan biträda Kongl. Maj:ts förslag; jag yrkar bifall till klämman i utskottets betänkande.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag ber om ursäkt för att jag åter upptager kammarens tid, men man får ej förtänka mig att jag vill söka bemöta de anmärkningar, som gjorts mot det kongl. förslaget, och jag skall dervid fatta mig så kort som möjligt.

Den ärade talare, som tog ordet efter mig, beklagade, att frågan om härordningen blifvit gjord till en ekonomisk fråga. Jag förmodar emellertid, att det härvid är ej blott fråga om Kongl. Maj:t och Första Kammaren, utan äfven om Andra Kammaren, och den kammaren torde alltid uppfattat ämnet såsom af ekonomisk art, hvarför den ekonomiska sidan ej kan fränses.

Vidare sade den talaren, att vid trängbataljonen, der det nya värfningssättet tillämpades, funnes särdeles många vakanser, och skulle detta vara bevis för att värfningssättet vore otillfredsställande. Förhållandet beror emellertid derpå, att bataljonen från början icke uppsattes med tillräckligt antal, hvarför många fler rekryter behöfts, än förut beräknats. Hade kasernerna icke varit otillräckliga, skulle missförhållandet icke inträdd. Vid rekapituleringen har det deremot visat sig att 70 procent, om jag ej miss-tager mig, tagit ny värfning.

Vidare yttrade han, att reserven ej skulle duga till något, därför att man ej skulle kunna få reda på folket, när det behöfdes. Samma system tillämpas i hela öfriga Europa, när man utlottar de värnpliktige, och skulle man till sist äfven hos oss, såsom den ärade talaren tycktes antyda att han trodde, komma till allmän värnpligt, skulle också blifva fråga om hur man kunde få reda på de värnpliktige. Förhållandet är ungefär lika i båda fallen.

Med afseende på hans tal om att vi skulle få färre officerare, vill jag anmärka, att antalet är föreslaget lika med det nuvarande.

För öfrigt skall jag förbigå det mesta af hans erinringar. Det kan vara detsamma. Jag skall endast nämna något om skolorna. Skolsystemet är ej bra, sade han; sqvadronschefen skulle själf utbilda rekryterna. Nu hafva vi emellertid vid indelta armén ett

fullständigt skolsystem, hvaremot enligt förslaget det skulle blifva 25 till 30 man från hvarje sqvadron, som årligen komme att ligga i skola med sitt eget befäl och underbefäl.

Jag vill ändtligen vidröra en sak, som jag ej kan förbigå, enär den bragts på tal så många gånger. Många talare hafva åberopat kavalleriinspektörens utlåtande och anspelat på, att detta icke intagits uti statsrådsprotokollet. Utlåtandet är dock ej undertryckt, då det uti nämnda protokoll åberopats såsom föredraget. Det är ej intaget, emedan Kongl. Maj:t då skulle nödgats polemiserat emot kavalleriinspektören, hvilket ej kan anses lämpligt, och dessutom innehåller utlåtandet många faktiska misstag, hvilka jag måste påvisa, eftersom det blifvit åberopadt. Å första sidan står det, att manskapet i regeln återkommer till tre å fyra exercis-sqvadroner. Enligt gjord uträkning återkommer dock blott $\frac{1}{17}$ af hela styrkan, d. v. s. en karl återkommer kanske en gång under tjänstetiden. Vidare står på sid. 2, rad. 2, att underbefälet genomgår bland annat en förberedande korporalsskola. Den har emellertid sedan lång tid varit afskaffad. Ytterligare säges det, att remonterna ridas af äldre utvalda ryttare. Dessa hafva genomgått 200 dagars rekrytmöte; deremot skulle enligt förslaget remonterna ridas af ryttare med två till tre års tjänstgöring, och ledningen utföras af ett befäl, som tjänat fyra till fem år. Hvad beträffar dessa subalternofficerare, hvarom talas i utlåtandet, och hvilka träda i stället för stallmästarne, införes blott samma förhållande, som redan nu gäller vid alla artilleriregementen och hälften af kavalleriregementena, der stallmästarelönen användes såsom arfvode åt en officer, som emellertid ej tjänstgör hela året. Enligt förslaget skulle officeren ständigt tjänstgöra såsom stallmästare. Det är enda skilnaden.

Det är ogera jag påpekat dessa förhållanden, hvilka utgjort skälet, hvarför kavalleriinspektörens utlåtande ej intagits i förslaget, men jag har blifvit härtill tvungen, då det så ofta åberopats.

Slutligen tillåter jag mig att till den siste ärade talaren, hvilken yttrade, att intet hinder funnes för att gifva det nuvarande indelta kavalleriet utsträckt öfning, hemställa, huru vida sådant låter sig göra utan ökade kostnader, då deremot enligt det kongl. förslaget större öfning beredes utan ökning af kostnaderna.

Friherre von Essen: Då jag, i likhet med en föregående talare, tillhört ett indelt kavalleriregemente, önskar jag att med några ord uttala mig i ämnet, på det han icke må ensam hafva gifvit uttryck åt deras tanke, hvilka tjänstgjort vid sådant regemente. Jag likasom han har och har alltid haft förkärlek för detta vapen och jag sätter högt värde på det indelta kavalleriet, men jag kan ändock ej annat än förena mig i den åsigt, som i den kongl. propositionen uttalats, och jag ber att med några få ord få tillkännagifva skälen härtill.

Jag anser, att då en stor fråga skall afgöras, är det af hufvudsaklig vikt att tillse, huru vida de fördelar, man afser att dermed

Ifrågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

*Ifrågasatt för-
ändrad orga-
nisation af
kavalleriet.
(Forts.)*

vinna, äro sådana, att mindre olägenheter, som kunna påpekas, antingen måste vika i jämförelse med frågans stora betydelse eller ock äro af den art, att, ehuru de ej kunna förnekas, de dock senare kunna rättas. I anledning af att jag ej funnit de olägenheter, som anmärkts, vara af annan art, än att de antingen kunna öfvervinnas eller ock förbises, såsom för små i förhållande till frågans stora betydelse och det stora mål, som åsyftas, synes mig de omständigheter, som af flere talare, särskildt herr krigsministern, anförts, böra vara bestämmande för kammarens beslut. Det gäller här att skaffa det svenska kavalleriet en reserv, något som det med dess nuvarande organisation ej har. En erfaren militär har nyss stött sig på denna organisation, under uttalande att i stam och beväring hafva vi hvad vi behöfva. Men jag frågar, huru vida den beväring som vi hafva vid kavalleriet, kan anses vara en reserv, sådan som vi hafva behof af. Den saknar fullkomligt öfning, och våra dagars krig gifva ej tillfälle till den långa utbildning, som erfordras, hvarför det måste finnas en reserv, som är att tillgå snart. Man säger, att denna reserv ej skulle kunna anträffas, när den behöfdes för försvaret, men jag kan ej finna, att den reserv, som skapas genom den allmänna värnpligten, vore lättare att finna reda på än denna.

För dem, som i likhet med mig önska att uppnå målet af allmän värnpligt, synes det mig vidare värdt att beakta, att den nu föreslagna organisationen bör vara en lättare öfvergång till sådan värnpliktig armé, än den vi nu hafva. Klart är visserligen, att öfvergångstiden af 24 år är lång, men, såsom krigsministern erinrat, finnes intet hinder för att skaffa en hastigare öfvergång. För öfrigt, blir öfvergångstiden lång, är väl ej detta ett skäl att dröja allt för länge.

Ett annat viktigt skäl för det kongl. förslaget är den större öfning, som derigenom ovilkorligen skulle beredas manskapet. Man kan ej här förneka klara siffrors vittnesbörd. Enligt förslaget skulle i medeltal hvarje man efter sex års tjänst erhållit 879 dagars öfning, då han deremot för närvarande blott öfvas 367 dagar under samma tid, och ryttare, som erhållit befordran till korpral, skulle haft en öfningstid af 1,500 dagar, under det han för närvarande blott bekommit 544 dagars öfning. Endast detta förhållande synes mig berättiga till det påstående, att vi genom den föreslagna organisationen erhålla en bättre danad trupp, än vi för närvarande hafva.

Jag erkänner villigt med många, som hafva erfarenhet angående indelta kavalleriet, att truppen mognar under årens lopp, den blir bättre, pålitligare, säkrare än ungt manskap, men man kan ej hafva på samma gång gammalt folk och reserv. Man måste välja det ena eller andra.

Man har här klagat öfver att sqvadronerna blefve för små; de skulle få fem man mindre än nu, då man nemligen antager, att det nu för hvarje karl finnes en häst, som kan ridas. Härtill kommer dock, att de indelta sqvadronerna icke kunna gå i fält med så stort antal ryttare, som man vanligen föreställer sig. Många skulle till följd af ålder vara förhindrade att kunna tagas med.

Det har ock sagts, att remonteringen ej skulle kunna fullgöras så väl som nu. En hvar torde dock veta, att hästarne uppköpas nu af rusthållarne till billigaste möjliga pris. För närvarande betalas vanligen 400 å 500 kronor af rusthållare, under det staten för sina hästar gifver 600—900 kronor och följaktligen kan välja en häst af större duglighet, hvartill kommer att man för detta pris kan få hästar, som fyllt fyra år och således kunna genast användas, då man deremot nu, för att ej få hästen öfveranstängd, måste återgå till det system, som förr brukats vid det indelta kavalleriet, att nemligen rusthållaren uppköper häst till tre år, och denna ej användes till tjenstgöring vid sqvadronen förr än han fyllt fyra år. Med utackorderingen äro visserligen olägenheter förbundna, men jag tror ej, att förhållandet är bättre nu, då rusthållaren sällan tager ut hästen ur stallen.

Frågasatt förändrad organisation af kavalleriet.
(Forts.)

Man har här talat mycket om kavalleriinspektörens utlåtande, och deri finnas vissa punkter, som det kunde vara mycket skäl att närmare fästa sig vid. Dock skall jag ej härmed upptaga kammarens tid. Emellertid är härvid att märka, att detta yttrande daterar sig från en förgången tid, då förslaget var något olika mot nu; häri ligger förklaringen till några af de skiljaktigheter från det nuvarande, som i yttrandet förekomma. I öfrigt ber jag att få förbigå detsamma för att ej längre upptaga kammarens tid.

Med dessa ord har jag endast velat uttala de skäl, som för mig synts bestämmande för förslagets antagande. Vinner det ej denna gång framgång, hoppas jag dock att ett kommande år detsamma, med de förändringar, som möjligen kunna föränledas af de gjorda anmärkningarna, måtte åter komma före.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på nu förevarande utlåtande yrkats, dels att detsamma skulle bifallas, dels, af herr *vice talmannen*, att kammaren, med underkännande af utskottets motivering i utlåtandet och med antagande af det förslag till motivering, som innefattades i hans vid utlåtandet fogade reservation, skulle bifalla hvad utskottet i samma utlåtande hemställt, dels ock, af herr *Hedlund*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr greffen och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr vice talmannens yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till herr Hedlunds förslag, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med underkännande af statsutskottets motivering i utlåtandet n:o 5 a och med antagande af det förslag till motivering, som innefattas i Herr von Ehrenheims

vid utlåtandet fogade reservation, skall bifalla hvad utskottet i samma utlåtande hemställt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Efter slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnes rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—68;

Nej—37.

Herr Smith erhöll på begäran ordet och yttrade:

Det förslag, som väckts af det nya systemets ledande män i begge kamrarne, att lägga exporttull å jernmalm, har i England väckt ofantligt uppseende. Man ser der i förslaget ett försök att skada och tillintetgöra det i Norrbotten nedlagda engelska kapital, och jag tror, att det är allt skäl att vi söka fria oss från denna misstanke. Jag har därför, ehuru icke fackman, sökt att göra en utredning i ämnet, och tror, att det tillfälliga utskott, dit motionen kommer att remitteras, ej skall hafva mycket besvär af motionen.

Då jag ej vill besvara kammaren med uppläsning af hela den vidlyftiga motionen, ber jag att endast få uppläsa sjelfva klämmen.

Efter att härpå hafva uppläst den uti ifrågavarande motion gjorda hemställan, aflemnade herr *Smith* samma motion, hvilken erhöll n:o 52 och öfverskriften "angående skrifvelse till Konungen med begäran om undersökning och förslag till befrämjande af näringslifvets utveckling i Norrbottens län".

Herr Smith: Det är ej obekant, att vi sälja mer än hälften af våra exportprodukter till England, hvarför det är af synnerlig vikt, att vi bevara vänskapen med detta land, men detta sker ej derigenom att vi tillintetgöra här befintligt engelskt kapital. Jag kan därför ej tänka mig, att kammaren utan att taga saken i mycket noggrant öfvervägande skall inslå på en så betänkelig väg.

Herr Reuterswärd: Det är något högst ovanligt, att, sedan en motion i ett visst ämne blifvit vid riksdagens början i behörig ordning väckt och till ständigt utskott remitterad, man sedan

under riksdagens lopp, och innan detta utskott hunnit utreda och till Riksdagen inkomma med betänkande i ämnet, tillåter sig väcka ny motion i samma ämne med begäran, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t begära en utredning. Följden häraf blir, att tvenne olika utskott få samma fråga under sin behandling, hvilket, synes mig, icke kan vara grundlagens mening. Jag vill dock icke motsätta mig en remiss af den nu väckta motionen.

Denna motion blef härefter på begäran bordlagd.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg af följande lydelse:

Herr Brukspatron *J. N. Bieserts* Helbred har under Høstens Løb ikke tilladt ham langere Reiser, uden at han derved har befundet sig ilde, saa jeg maa fraraade ham indtil videre at foretage en saa lang Reise som til Stockholm.

Tøckfors 20 Februar 1889.

Einar Suterland,
Læge.

Upplästes följande dödsattest:

Att förste landtmätaren herr *Joh. Erik Nyström*, boende i Luleå, afled här 2 Humlegårdsgatan den $23\frac{1}{2}$ 1889 kl. 5 f. m. i en ålder af 66 år 11 månader 23 dagar; intygar härmed

Stockholm den $23\frac{1}{2}$ 1889.

E. G. Johnsson,
med. doktor.

Herr grefven och talmannen yttrade derefter, att han finge föreslå, det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag, företaga val af en ledamot i bevillningsutskottet efter herr Nyström.

Detta förslag antogs.

Härpå upplästes och godkändes förslag till kammarens skrivelse till Konungen med anmälan om den genom berörda dödsfall uppkomna ledighet inom kammaren.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden:

n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslaget till sjöförsvaret;

n:o 18, i anledning af väckta förslag i fråga om sönderdelning i mindre lotter vid försäljning af kronans domäner, m. m.

n:o 19, i anledning af väckt motion om anstånd för arrendatorerna af kronans domäner med arrendeafgifternas erläggande;

n:o 20, i inledning af väckt förslag i fråga om befrielse från utgifvande till kronan af vissa s. k. skilnadsarrenden;

n:o 21, i anledning af väckt motion om beredande af tryggad besittningsrätt åt vissa lägenhetsinnehafvare å de kronoegendomar, som komma att försäljas;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Vadstena hospital af en under namn af Susenborgs hage utarrenderad, numera till statsverket indragen hospitalsjord;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af förra trumpetarebostället Edeby n:o 8 i Väddö socken af Stockholms län till boställe åt länsmannen i Väddö och Häfverö skeppslag af samma län;

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående utsträckt användning af undsättningsfondens tillgångar; samt

n:o 25, i anledning af väckt motion om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 14, i anledning af väckta motioner om ändringar i strafflagen den 16 februari 1864; och

n:o 15, i anledning af väckt förslag om prestedens utbytande mot ett löfte; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 1, i fråga om rätt för den, som vid domstol företett handling i hufvudskrift, att mot vissa vilkor genast återfå densamma; och

n:o 2, i fråga om ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde äfvensom protokollet för den 13 i denna månad.

På framställning af herr greffen och talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag blifvit bordlagda första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Herr grefven och talmannen hemstälde vidare, att, när af de på dagens föredragningslista uppförda, två gånger bordlagda ärendena endast ett numera kvarstode ofärdadt, utfärdade anslag, hvarigenom kammaren kallats att sammanträda kl. 7 e. m., måtte få nedtagas.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Kammaren åtskildes kl. 4.38 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
